

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

die met ingang van 1929 als lid (minimum contributie f 5.— per jaar) tot de Vereeniging toetreden, ontvangen de in dit jaar nog verschijnende Nrs. van het „Kol. Weekblad” gratis.

INHOUD: Onze West volgens het jongste Verslag, door W. R. Menkman (slot). — Godsdienst en tattooeren, door H. F. Tillema. — Parijs in 1931. (De a.s. Koloniale Tentoonstelling), door J. Thierry Kempf. — Het adatrecht van Borneo, door Mr. Drs. P. A. F. Blom. — Atjeh vóór en na de Pacificatie. (Voor- dracht door den Heer J. C. Lamster, gehouden voor de afd. Nijmegen der Ver. „Oost en West”). — Van Week tot Week. — Kunst-, Kunstnijverheid en Huis- wijf. — Persoverzicht uit de Indische Bladen: I. Uit de Europeesche Pers, II. Uit de Inheemsche en Mal- Chin. Pers. — Oost- en West-Ind. Literatuur-Over- zicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdelingen: I. Amster- dam, II. Apeldoorn, III. 's-Gravenhage, IV. Haarlem en Omstreken. — Mededeelingen: I. Van het Hoofd- bestuur, II. Van het Informatie-Bur. — Mutatiestaat van 14 tot 21 November.

Heeren Penningmeesters der afdelingen worden be- roepd uitgenoodigd goede nota te willen nemen van de nieuwe regeling der afdracht van contributiën aan het Hoofdbestuur, voorkomende in de notulen der laatste Hoofdbestuurvergadering, afgedrukt in het Kol. Week- blad van 15 November 1928.

Onze West volgens het jongste Verslag, door W. R. MENKMAN.

(Slot).

Voor Curaçao liepen in 1926 invoer en uitvoer over- noemde cijfers, invoer ruim 107 miljoen, uitvoer ruim 65 miljoen gulden, waarin echter begrepen alles wat betrekking heeft op de positie der eilanden Curaçao en Aruba als bestemmingsplaatsen der uit Venezuela geëxporteerde ruwe aardolie, als centra van olie- industrie en olie-opslag, het eiland Curaçao tevens als bunkerhaven en als transit-station voor per- sonen en goederen. De Kamer van Koophandel en Nijverheid op Curaçao heeft in haar jaarverslag ge- dracht de invoer- en uitvoercijfers van 1926 voor dat eiland te verminderen met alles wat op die positie betrekking heeft, en kwam toen tot de slot- concludentia, dat er voor de eigen behoeften der bevolking van dat eiland voor een waarde van circa 22 miljoen gulden meer zou zijn ingevoerd dan met de uitge- voerde eigen producten des eilands kon worden be- betaald; gegeven de getalsterkte der bevolking voor- naar een aanzienlijk bedrag. Natuurlijk hebben Curaçao en Aruba een belangrijken onzichtbaren uitvoer wegens de diensten door die beide eilanden en hunne bewoners aan de buitenlandsche industrie en de buitenlandsche scheepvaart bewezen, diensten welke erkend worden in den vorm van loonen, sala- rissen, commissies, huren etc. en betaald in goederen. Met betrekking tot de handels- en de betalings- balans verkeerden beide gewesten in zeer eigenaar- tige omstandigheden, maar er zijn te dien aanzien grote verschillen tusschen het eene en het andere. De Surinaamsche handels-balans was in de 10 jaren van 1918 tot en met 1927 vijf maal passief en vijf maal actief, doch het totaal der nadeelige saldi ging in die periode de 20 miljoen gulden te boven, ter- wijl het totaal der voordelige beneden de 5 miljoen gulden bleef; inderdaad echter werd het land we- gens invoer nog meer schuldig en betaalde het met zijn uitvoer nog minder dan uit de handels-statis- tiek blijkt. En wij behoeven niet lang te zoeken naar de reden waarom een dergelijke toestand mo- gelijk is; met de Rijksbijdragen, de Rijksuitgaven, de leeningen kwam het moederland te hulp. Curaçao had in diezelfde 10 jaren steeds een na- deelige handelsbalans, de saldi beliepen in totaal meer dan 80 miljoen gulden. De invoeren behoeften voor een deel door het land zelf te worden betaald, de uitvoeren kwamen maar voor een deel uit de betaling in aanmerking; ten slotte echter een aanzienlijk nadeelig eindsaldo. Maar hier spelen de Rijksbijdragen etc. slechts een bescheiden rol; het gewicht wordt hoofdzakelijk verkregen door de prestaties als industrie- en scheepvaart- onderneming. Het Nederlandsche aandeel in den invoer in Su-

riname bedroeg in 1926 ruim 41 %, dat is belangrijker meer dan in 1920 (27.88 %), maar toch nog altijd lager dan het cijfer van 1913 (bijna 56 %). De lang- zamerhand weder beter geworden scheepvaartver- binding met het moederland heeft een gunstigen in- vloed gehad. Dat de invoer uit Nederland in Curaçao nog geen 8 % van het totaal bedroeg zegt natuurlijk onder de bestaande omstandigheden niet veel; verge- leken bij 1925 voerde Nederland in ieder geval voor ruim 3 miljoen gulden meer in. De invoer in 1926 uit Nederland bedroeg voor Suriname ruim 4 miljoen gulden, in Curaçao echter ruim 8½ miljoen gulden.

Alvorens van de invoer- en uitvoer-statistieken af te stappen behoort nog op enkele eigenaardigheden te worden gewezen. De Surinaamsche invoer-statis- tiek geeft in zooverre een minder volledig beeld van den toestand dat van de van Regeeringswege en van Gouvernementswege ingevoerde goederen alleen de totale waarde wordt opgenomen, zonder specificatie; de Curaçaosche spreekt van die soort goederen niet. Hiertegenover echter staat dat, waar de invoer- staten der beide gewesten sluiten met een bedrag voor diverse niet afzonderlijk genoemde goederen, dat bedrag voor Suriname beneden de 3 % blijft, voor Curaçao echter de 5 % nadert; en de absolute cijfers zijn voor Curaçao natuurlijk veel belangrijker, n.l. ruim 5 miljoen gulden, tegenover 278.000 gulden voor Suriname. In het bedrag van den totalen invoer uit Nederland is voor Suriname begrepen ruim f 80.000 aan diverse niet afzonderlijk genoemde goe- deren (nog geen 2 %), voor Curaçao ruim 1.930.000 gld. (ruim 22 %). Of zijn voor Curaçao misschien in „alle andere goederen” de van Rijks- Gouverne- mentswege ingevoerde begrepen? De omschrijving is dan echter geen gelukkige. Gemunt geld is in den Surinaamschen invoerstaat opgenomen (het bedrag echter is onbelangrijk), in den Curaçaoschen staat komt het niet voor.

Suriname ten slotte specificceert den invoer volle- dig naar de landen van herkomst, Curaçao noemt alleen den invoer uit Nederland afzonderlijk.

Wat de scheepvaart-beweging betreft, daarin had in Suriname naar het aantal vaartuigen de Neder- landsche vlag een aandeel van ruim 57 %, naar den inhoud van bijna 47 %; de kustvaart is hierbij buiten beschouwing gelaten. Ter vergelijking met vóór- oorlogsche toestanden kan dienen dat in 1913 het aandeel der Nederlandsche vlag in de buitenland- sche scheepvaart slechts bijna 41 % bedroeg naar het aantal schepen, maar bijna 63 % naar den in- houd.

In Curaçao speelt natuurlijk de scheepvaart een veel voornamere rol. In de haven van het hoofd- eiland alleen liepen in 1926 4473 schepen binnen met een gezamenlijken netto-inhoud van 15.226.163 M³; in hetzelfde jaar bezochten 3199 schepen met een gezamenlijken netto-inhoud van 4.182.912 RT of 11.837.640 M³. De haven van Amsterdam (buiten be- schouwing gelaten de Rijnvaart met 3116 vaartuigen tot een gezamenlijken inhoud van 2.261.209 M³). Op Curaçao ligt dus een Nederlandsche haven van we- reldbeteekenis, die nog steeds vooruitgaat, en op Aruba ontwikkelt zich mede een Nederlandsche ha- ven van groote belangrijkheid.

In de scheepvaartbeweging van het geheele ge- west Curaçao had in 1926 de Nederlandsche vlag een aandeel van ruim 63 % naar het aantal schepen en van ruim 42 % naar den inhoud.

Het aantal op het eiland Curaçao angebrachte en van daar vertrokken passagiers bedroeg resp. 20652 en 17844; het aantal transit-passagiers bedroeg 27993.

Ten aanzien van den economischen toestand der bevolking geeft het Surinaamsche verslag de gebrui- kelijke overzichten. Op de plantages werkten 15.958 immigranten (Ned.-Indische en Br.-Indische) waar- van 11.065 onder werkcontract verbonden; de gemid- delde uitbetaalde loonen per persoon en per dag waarop gewerkt werd bewogen zich wat de man- nen betreft om het van Overheidswege voor de on- der contract werkende gestelde minimum en bleven wat de vrouwen aangaat daar meestal beneden.

Van de kolonisten die zelfstandig den landbouw en de veeteelt beoefenen behandelt het verslag allereerst de in den omtrek van Paramaribo gevestigde boeren van Hollandsche afkomst, wier getalsterkte wordt opgegeven als op 31 December 1926 bedragende 445 hoofden (108 mannen, 116 vrouwen, 118 jongens en 103 meisjes). Deze kolonisten hadden gezamenlijk 114.2 H.A. weiland in gebruik en 10.6 H.A. bouwland in cultuur. De van hun vee verkregen melkophrengst bedroeg f 20.269.—, terwijl van het bebouwde land 12.056 K.G. aardvruchten en 4211 bossen bananen werden verkregen, ter gezamenlijke waarde van mis- schien f 3000.—. Noch per hoofd, noch per gezin,

MENNO & Co.
BANKIERS
OPGERICHT 1902
KORTE VOORHOUT 6
(naast Hotel Paulez)
DEN HAAG
5427
KLUISINRICHTING
— MET —
SAFE-LOKETTEN
TE HUUR
GEOPEND VAN 9 TOT 5 UUR
ZATERDAGS VAN 9 TOT 12 UUR

JOS. D. NETTEN & Co. - IN EFFECTEN
Sportlaan 3 - 's-GRAVENHAGE - Telefoon 31201
Wij beschikken over een directe telefoonverbinding met de AMSTERDAMSCH BEURS. Zijn daardoor in de gelegenheid tijdens het Beurs-uur alle ver- langde koers-informaties te verstrekken en orders af te doen. 5513
Onze cliënten kunnen op afdoening wachten.

P. v. d. BRUL VEENESTRAAT 15
Den Haag
Groote sorteering HEEREN-, JONGENS- en KINDERKLEEDING
Spec. Afdeling v. KLEEDING NAAR MAAT
SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN 5424

Aan de Leden verzoeken wij vriendelijk hunne kennis, die nog niet tot „Oost en West” toetraden, daartoe op te wekken. De gebruikelijke vraag: „WAT HEB IK AAN DE VEREENIGING?”, wars eenvoudig te beantwoorden met: „DE VEREENIGING HEEFT WAT AAN U”.

LEIDEN
LEIDSCHER ZUIVE WERKROOP CENTRALE
L. VAN DAM,
HAARLEMMEERSTRAAT 490, LEIDEN 26
GEWISTIG 1808
TELEFOON 152

Firma C. J. OUD - Leiden
Model Vleeschhouwerij en Spekslagerij
Mandenmakerssteeg 4 - Telef. 1587
Eerste kwaliteit — Concurrerende prijzen
Aanbevolen adres voor de Vereeniging Oost en West

SCHRÖDER

DEN HAAG

GROENMARKT :: TELEF. 1-6-1-7-3

St.-Nicolaas

Nuttige Geschenken:

LEDEREN CLUBFAUTEUILS, ROOK- en BIJZETTAFELS, TAFEL- en DIVAN- KLEEDEN, REIS- en AUTODEKENS

KINDERKAMER- MEUBELN

IN DIVERSE MODELLEN EN KLEUREN

LAKMEUBELN

IN KLEUR NAAR KEUZE

zoals: KAPTAFELS, BOEKENKASTEN, FAUTEUILS, HOCKERS, ENZ., ENZ.

VLEESCHHOUWERIJ EN SPEKSLAGERIJ

E. VAN STRAALN

Uitsluitend eerste kwaliteit vleesch Spec. in fijne worst en vleeschwaren Per stuk en machinaal gesneden

Theresiastraat 325 (hoek Cornelis-Houtmanstraat) Telefoon 71836 — DEN HAAG — Telefoon 71836

C. J. L. VERMEULEN'S

ONVERANDERLIJKE VERGROOTINGEN

TOUSSAINTKADE 20 :: DEN HAAG DOOR GEHEEL INDIE BEKEND

BEZIGHEDEN BINNENSHUIS

Voor Kunstschilders en voor hen, die nog willen beginnen, is 't beste adres: 5483

MARCONISTRAT 102, HOEK EDISONSTR. DEN HAAG TEL. 36299

Spijramen - gepr. Schilderdoek - Schildercartons
Schablonen - Tubenverf - Kwasten - Penseelen
Verfwaren - „Over-all“-vernissen - Beitsen

(T IS NET EEN TOKO) DROGISTERIJ. G. VAN DER SEL. Aanbevelend, Bij aankoop — gratis advies.

LIJSTENFABRIEK FIRMA BOSMAN & Co

Stadhoudersplein 26 (hoek Valeriusstr.) Tel. 33116 Den Haag - voorheen Frederik-Hendriklaan 295

Wij leveren compleet met glas: 5625
Goudlijsten 24 x 18 110 ct. Goudlijsten 29 x 19 125 ct.
Goudlijsten 30 x 24 150 ct. Ook in div. houtsoorten.

Schilderstukjes compl. met lijst vanaf f 4.75. Ruime keuze kleuretsjes in billijke prijzen.

TUINAANLEG en ONDERHOUD

LEVERING VAN ALLE SOORTEN PLANTEN Vraagt zonder eenige verplichting prijsopgaaf

J. VAN DER HORST

Hazelaarstraat 61 - Den Haag - Tel. 37206 Aanbevolen door vele Indische families

1913
↑
1 5
↓
1928

JUBILEUMJAAR

15-JARIG BESTAAN van het STENO-DACTYLO INSTITUUT

„SCHOEVEERS“

STADHOUDERSPLEIN 3 DEN HAAG - TEL. 52594

NIC. WITSENSTRAAT 3 AMSTERDAM - TEL. 36731 2-5201

noch per oppervlakte-eenheid kunnen deze opbrengsten anders dan zeer laag worden genoemd; vergeleken bij het vorige jaar was zowel de landoppervlakte als de veestapel achteruitgegaan.

De eigenlijke kleine landbouwers (immigranten en inboorlingen) vormden met 47.970 zielen ongeveer een derde der geheele bevolking. Zij hadden tezamen in cultuur 25.276 H.A. en verkregen producten ter gezamenlijke waarde van f 2.680.396.—, of ongeveer f 56.— per hoofd, ongeveer f 106.— per H.A.

Wat de ruggegraat zou moeten zijn der Surinaamsche volksgemeenschap leidt dus nog een wel zeer poover bestaan. Een toestand welke tekenend is voor het geheele economische leven van het gewest en waarin uit den aard der zaak slechts uiterst langzaam verbetering kan komen.

De plantages waarop boom-cultures worden beoefend hadden een arbeiders-bevolking van 9974 personen (waarvan 1541 niet arbeidende), totale oppervlakte in cultuur 9034 H.A., totale opbrengst f 1.652.632.—, of f 165.— per hoofd der arbeiders-bevolking, f 183.— per H.A.

De suikerplantages ten slotte (gemengd landbouw- en fabrieksbedrijf) verkregen van 3227 H.A. een opbrengst ter waarde van f 6.804.436.—; arbeidersbevolking 7932.

Bovenstaande gegevens zijn uit den aard der zaak niet vergelijkbaar met Curacaosche; op de eilanden immers staat het economisch leven grootendeels in het teeken van industrie en scheepvaart en niet van landbouw. Het is daarom jammer dat het Verslag geen nauwkeuriger, vollediger en begrijpelijker bijzonderheden geeft betreffende de arbeidstoestanden in de voornaamste Curacaosche bedrijven. Alleen van het hoofdeiland wordt medegedeeld dat in het olie-bedrijf aldaar gemiddeld 3626 arbeiders werkten en op 31 December 211 employés in dienst waren; de scheepvaart-afdeeling van hetzelfde bedrijf had een gemiddelde bemanning in dienst van 592 en aan het einde des jaars een aantal employés van 219. Hierop volgt dan de mededeeling dat gedurende de laatste 4 maanden van het jaar gemiddeld per maand werd uitgegeven aan salarissen van employés en maandgelders f 124.000.— en gemiddeld per week aan arbeidsloon f 100.450.—. Van Aruba worden geen cijfers gegeven, van het haven- en scheepvaart-bedrijf in het algemeen evenmin (in de beroeps-statistiek voor het geheele gewest worden genoemd 1295 sjuwerlieden en 1631 zeelieden). Van het mijnbedrijf op Curaçao (phosfaat-winning) wordt alleen meegedeeld het gemiddelde aantal arbeiders (465).

Vooraf in verband met het zeer aanzienlijke saldo-invoer boven den uitvoer zou het interessant zijn wanneer beschikt kon worden over zoo volledig mogelijke gegevens betreffende de bedragen welke de uitheemsche ondernemingen (olie-industrie, scheepvaart en mijn-industrie) in Curaçao in verschillende vormen onder de bevolking brengen. Ook de uren dagloon van verschillende groepen van werknemers zou men wel gaarne in het verslag zien opgenomen.

Overzichten van de kosten van levens-onderhoud ontbreken zowel in het verslag van Suriname als in dat van Curaçao. Toch zou het nuttig zijn de kleinhandels-prijzen te kennen van eerste levens-behoeften en iets te weten aangaande huurprijzen van woningen.

Wat het spaar-, beleen- en volks-credietwezen aangaat zijn in de verslagen der beide gewesten de gegevens opgenomen der postspaarbanken. De Surinaamsche was op 31 December 1926 op 14758 boekjes f 1.055.179.44½ verschuldigd, of gemiddeld f 71.50 per boekje, de Curacaosche aan 5521 inleggers f 388.098.89½ of gemiddeld f 70.29 per inlegger. Het Surinaamsche verslag geeft bovendien bijzonderheden aangaande de (landbouw) leenbanken, het Curacaosche aangaande de Spaar- en Beleenbank. Aziatische immigranten in Suriname betaalden in 1926 wegens aankoop van beplantingen en opstallen op domeinland f 32.479,50, wegens aankoop van aan particulieren toebehoorende perceelen en erven f 107.718.—. Door de Curacaosche volksklasse worden uit spaarpenningen veel nieuwe woningen gebouwd; het zou interessant zijn den omvang van deze bouwbeveging te kennen, maar het verslag bevat geen gegevens dienaangaande.

Ook is het jammer dat het Curacaosche verslag geen cijfers bevat aangaande de op het spaarwezen betrekking hebbende operaties van een drietal particuliere banken op het hoofdeiland, die hoewel geen spaarbanken zijnde toch spaarboekjes uitgeven en natuurlijk van dit deel van haar bedrijf afzonderlijke rekeningen houden.

Bovenstaand overzicht heeft alleen betrekking den economischen toestand; natuurlijk bevatten verslagen van Bestuur en Staat, behalve economische gegevens, ook vele andere, niet alleen aangaande bestuur, wetgeving, rechtswezen etc. maar ook betreffende den fysieken, intellectuelen en sociaal toestand der bevolking. De bijzonderheden laatstgenoemde groep verdienen niet minder de aandacht dan de hierboven besprokene; wat Curaçao treft zullen zij aan volledigheid en leerrijkheid men naar mate in dat gewest de bevolkings-houding zal worden geperfectioneerd, waarmee 1929 een aanvang zal worden gemaakt door het voeren van een bevolkings-register, voorloopig al voor de beide grootste eilanden.

In den loop van dit jaar werd door de Indische Regeering besloten om door ingrijpende wijziging in het „Koloniaal Verslag“ den tekst overzichtelijker en aantrekkelijker en de schillende bijdragen tot een levend geheel te maken.

Van eenig voornemen in diezelfde richting bij besturen der beide Westindische gewesten is nog niets gebleken en men zal er ook wel niet spoedig komen in die gewesten om meer geld te besteden aan de Verslagen. Is er echter met name in Curaçao met de beschikbare middelen niet meer te berekenen dan wat thans geboden wordt?

In de Curacaosche Verslagen over 1924 en (statistisch overzicht der vastgestelde doodsoorzaken) werd van respectievelijk bijna 12 pCt. en ruim 12 pCt. der in die jaren overledenen de leeftijd als bekend opgegeven; waar in het Verslag over 1926 procent tot ongeveer 1 is teruggebracht was groenauwkeurigheid blijkbaar niet onmogelijk. Het waarschijnlijk dat ook op andere punten het Curacaosche Verslag, dat thans slechts twee derden den omvang heeft van het Surinaamsche, in betekenis zou kunnen winnen, zonder dat de koloniale grootheid zouden behoeven te worden.

Om te beginnen zou het, evenals het Oostindisch en het Surinaamsche, kunnen aanvangen met mededeeling over het grondgebied. Wellicht is oppervlakte van het kleine Saba nog niet nauwkeurig bekend, maar met de andere 5 eilanden dat toch wel — en al heel lang — het geval waarom bevatten de Verslagen geen opgaven de juiste grootte der eilanden voor zoover bekend.

Amsterdam, October 1928.

Godsdienst en tatoueren,

door
H. F. TILLEMA.

Wanneer men in streken reist, waar de bevolking nog op een lagen trap van ontwikkeling staat, maakt men dikwijls met gewoonten kennis, die „eigenaardig“ of „vreemd“ soms ook „mal“ vinden.

Is men niet in de gelegenheid op het „waarom“ der zeden in te gaan, dan blijft men ze eigenaardig of mal vinden! Anders wordt het waarom men wel het „waarom“ te weten komt. Dan moet men geluk hebben en personen ontmoeten die de taal der menschen verstaan en spreken; daarbij in staat zijn het gehoorde in duidelijke taal weer te geven.

Op mijn tocht in het Berao'sche in Oost-Borneo heeft het geluk me gediend, zoodat ik in staat was het „waarom“ van het eigenaardige, ieder opvallende gebruik van het zich laten tatoueren der vrouwen te weten te komen. Ik reisde daar n.l. met den stuurambtenaar en den Sultan. De Sultan stuurde naast de landstaal, Maleisch en Nederlandsche mijn verzoek informeerde hij naar het tatoueren van het dorps-hoofd van Long Segah en kreeg ik na enkele dagen naast de volledige patronen voor tatoueren, een korte, duidelijke nota in het Maleisch. De Bestuursambtenaar van Tandjong Redeb, de de Bos voor me vertaalde. Ik laat ze hieronder geven (zonder de talrijke afbeeldingen en foto's, zal ik later publiceeren):

„Volgens de adat der Segai-Dajaks in de afdeeling Goenoeng Taboer moeten de vrouwen laten tatoueren zoodra ze den puberteits-leed hebben bereikt, omdat ze dan verantwoordelijkheidsbesef hebben gekregen. Ze laten zich dan tatoueren aan handen en dijbenen. De bedoeling daarvan is, dat ze daardoor bij overlijden den naam der familieleden, die haar zijn voorafgegaan, gemakkelijk zullen kunnen vinden. Die weg

WAAROM DRAAGT IEDER GAARNE LIJNKAMP'S KLEEDING?

OMDAT IEDER ZEKER WIL ZIJN, DE BESTE KLEEDING TEGEN DEN BILLIJKSTEN PRIJS TE BEKOMEN EN DIT BIJ LIJNKAMP IN DERDAAD HET GEVAL IS

LIJNKAMP'S Kleedingmagazijnen GROENMARKT, HOEK NIEUWSTRAAT THOMSONLAAN, H. FAHRENHEITSTR.

over een boomstam, de „oetang belioeuw” genoemd. Deze boomstam wordt bewaakt door een groot en sterk, met groote ooren en oogen. De hoogere godheid heeft hem daarmee belast. De boomstam draait voortdurend om zijn lengteas. Het eventueel overtrekken er is dus buitengewoon moeilijk. Komt er nu een vrouw, die over dezen stam wil loopen, dan onderdrukt de bewaker of ze behoorlijk getatoueerd is. Het bevestigende geval wordt haar de vereischte punning verleend. De boom wordt stil gelegd. De tatouage straalt licht uit, zoodat het de vrouw gemakkelijk valt den boom over te trekken. Het licht der familieleden wordt door dat licht tevens gemakkelijk gemaakt. Heeft ze deze een ontmoet, dan vindt ze alles wat ze verder wenst.

De vrouw, die niet getatoueerd is, wordt aan het lot overgelaten, als ze bij den boomstam staat. Haar wordt de straf opgelegd toch over dezen boom te loopen. Deze blijft draaien, terwijl de boomschijf toeneemt. Ze valt en sterft voor de derde maal. Het gevolg er van is, dat ze haar familieleden niet ontmoet en daardoor gaat het haar goed.

De donkerder de tatouering, hoe vriendelijker de bewaker voor de draagster er van is, hoe meer ze daardoor uitstraalt, hoe gemakkelijker ze den weg naar het doel vindt. Zijn verschillende soorten van patronen voor tatoueren: die voor vorstelijke personen, militairen, dorpschouwen, kampongbewoners; ze verschillen alle verschillen. De waker houdt daarmee rekening, hoewel hij de voorkeur geeft aan de donker gekleurde. Is de kleur wat te licht, vindt hij dit niet prettig en helpt niet zoo goed bij meer donkere.

De bovenstaande is het nu wel duidelijk waarom de Segai-Dajakvrouw zich laat tatoueren (de bewerking veroorzaakt veel pijn!) en waarom het is op 'n „mooie” kleur! Het is nu niet meer nodig om te hopen nog nadere berichten en mededeelingen te ontvangen over geboorte, huwelijk, begraven en mensnellen. Reeds nu wil ik opmerken, dat het gebruik van het wrede gebruik, 't laatst genoemd, goed ook bedoeld, vermoedelijk in zijn gevolgen noodlottig voor de bevolking is geworden! In de menselijkheid dient aan dit probleem aandacht gewijd.

Landjoeng Redeb 1-X, '28.

Parijs in 1931.

(De a.s. Koloniale Tentoonstelling).

door

J. THIERRY KEMPF.

De trek in de groote steden is naar het westen, wij zullen over twee en een half jaar naar oosten moeten trekken, indien wij dan de al te houden internationale tentoonstelling wilden bewonderen.

De lang beraad is men het er dan eindelijk over geworden, dat deze koloniale tentoonstelling in het Bois de Vincennes, aan de oostelijke zijde van Frankrijks hoofdstad zal worden gehouden. De meeste vreemdelingen kennen dit bosch doch als ik u vertel, dat het grenst aan het arrondissement van Parijs, waarin het „Gare d'Orléans” en de groote entrepôts van Bercy gelegen zijn, dan wordt de ligging u wellicht duidelijker. De „Porte Dorée”, waarop de groote Avenue Daumesnil uitmond, zal de naaste poort zijn tusschen de uitgestrekte tentoonstellingsterrein en Parijs. De vliegende verbinding bouwt men een verbindingsweg aan de „Métropolitain”, welke ondergrondspoorweg dan voor de eerste maal zijne tunnel onder de Parijsche wallen, de ouderwetsche grachten en gesloopt, zal hebben gegraven. De Parijschen hebben steeds getoond groote tentoonstellingen voortreffelijk te kunnen organiseren zonder twijfel zal ook wel weer de „Koloniale Tentoonstelling van 1931” met het noodige vernuft in elkaar worden gezet.

Over een half jaar is men reeds bezig met het ontwerp van een geschikt te maken en heeft de bouw van de groote paleizen, waarin de schatten van alle

werelddeelen ten toon zullen worden gesteld, al een aanvang genomen, maar eerst laatstleden Maandag had de eerste officieele plechtigheid plaats.

De zoo sympathieke President der Fransche Republiek, Doumergue, het eenigste Europeesche staatshoofd, dat steeds het goede Amerikaansche gezegde: „Do it with a smile!” opvolgt, legde den eersten steen voor het „Palais Colonial”, dat na de tentoonstelling eenzelfde rol zal vervullen als ons „Koloniaal Instituut” te Amsterdam.

De President werd welkom geheeten door den commissaris-generaal der a.s. tentoonstelling, Veldmaarschalk Lyautey, die er in zijne korte en kernachtige rede den nadruk op legde, dat deze tentoonstelling geen kermis zal worden, maar eene gelegenheid, waar men met den kolonialen arbeid van Frankrijk en dien der andere mogendheden zal kennis maken.

Gij weet zeker wel, dat Lyautey niet alléén een bekwaam militair, maar ook een energiek staatsman is, die van het oude Marokko in weinige jaren een zéér welvarend rijk gemaakt heeft. De stad Tanger maakt hierop eene uitzondering, maar deze is dan ook „internationaal”!

Men had voor commissaris-generaal geen betere keuze kunnen doen. Lyautey zal hierdoor eene prachtige gelegenheid hebben zijn landgenooten er op te wijzen, dat zij het goede voorbeeld, dat hij in Marokko heeft gegeven, nu ook in de andere Fransche kolonies moeten navolgen, want daar hapert nog wel het een en ander aan. Frankrijk lijdt aan hetzelfde euvel als Nederland. Beide landen hebben prachtige koloniën, maar het volk kent deze nog niet genoeg en het betoont er dus bijgevolg niet de noodige belangstelling voor. Dit komt hoofdzakelijk, doordat de onderwijzers er veel te weinig van weten. In het algemeen kent men een land als bv. Zweden veel beter dan de eigen koloniën.

Door hare zéér gunstige geografische ligging, vooral nu Rusland en Siberië nog steeds uitgeschakeld zijn, is Parijs het centrum der wereld, waar de vertegenwoordigers van alle volken passeeren om zich naar andere landen te begeven of waar zij eenigen tijd verblijf houden. Eene groote tentoonstelling in deze zoo internationale wereldstad kan dus steeds op een druk bezoek rekenen.

Voor Nederland en ons Indië kan deze koloniale tentoonstelling te Parijs dus ook van veel waarde zijn, omdat wij aldaar weer eens aan de geheele wereld kunnen toonen, wat het kleine landje aan de Noordzee al zoo op koloniaal gebied presteert en hoeveel gelukkiger de inlander het tegenwoordig heeft onder ons, wellicht voor hem nog te modern, bestuur dan onder dat van zijne vroegere hoofden, of, indien Nederland er niet was, onder eene andere oostersche of westersche mogendheid.

Parijs, November 1928.

Het Adatrecht van Borneo,

door

Mr. Drs. P. A. F. BLOM.

Schreef ik onlangs, dat uit Leiden een stroom van proefschriften over adatrecht van Nederlandsch Indië onafgebroken komt, de aandacht dient thans gevestigd te worden op het zeer verdienstelijke, in twee kloeke deelen verschenen werk van den bestuursambtenaar J. Mallinckrodt, die de jaren in Borneo doorgebracht, wel besteed heeft, blijkens zijn talrijke publicaties in de Bijdragen van het Koninklijk Instituut voor Taal- en Land- en Volkenkunde van N.-I., het Koloniaal Tijdschrift en andere wetenschappelijke periodieken. De kroon is op zijn werk gezet door de Indologische faculteit in Juli van dit jaar een proefschrift te verdedigen over bovengenoemd onderwerp.

De schrijver zegt in het slot van het IIe deel, ¹⁾ dat zijn arbeid over het adatrecht van Borneo allerm minst uitputtend is, doch in tegendeel nog veel leemten aanwijst; de auteur geeft dit dan ook op verschillende plaatsen in zijn proefschrift aan.

Van Vollenhoven, zijn promotor uit den aard der zaak, toonde in zijn jongste werk, ²⁾ dat Mallinck-

¹⁾ II, bl. 189.

²⁾ De ontdekking van het adatrecht, blz. 138. Zie mijne beschouwingen in het Kol. Weekblad van 4 en 18 Oct. 1928.

HOTEL - RUBRIEK

's-GRAVENHAGE

Hotel Pension „Insulinde”, Bankapl. 2, Den Haag, Tel. 54148. Centr. verw. Warm- & koud water op de logeerk.

Hotel „Promenade”, Oude Schev. weg 21, Tel. 50454. Prachtige ligging. Matige prijzen.

MAISON BLOM

2e Schuytstr. 77-79 - DEN HAAG - Tel. 33703

HET ADRES VOOR

DINERS AAN HUIS BEZORGD

INDISCH-HOLLANDSCH RESTAURANT-PENSION

REGENTESSELAAN 26

TELEFOON 37530 :: DEN HAAG

UITZENDING VAN DINERS

AANBEVOLL ADRES VOOR „OOST EN WEST”

AMERICAN HOTEL - AMSTERDAM

Hotel en Café-Restaurant le Rang.

Schoonste Ligging - Modernste Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personentift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen

A. W. VOLMER, Directeur.

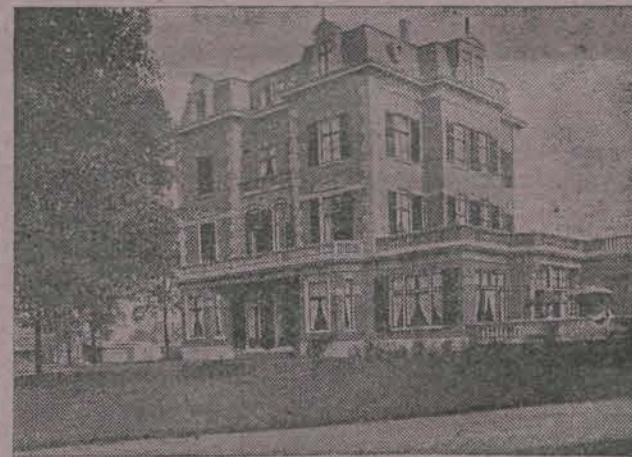
Tel. Interc. 4737 Code 5th Edition A. B. C.

Fa. W. J. GUNTERS & Co.

Badhuisstraat 160 - Scheveningen - Tel. 50481

LIKEURSTOKERIJ-DISTILLEERDERIJ „DE VUURTOREN”

Prima waar, matige prijzen. 't Oude bekende adres

HERSTELLINGSOORD

„HUIZE MARIA EMALIA DORREPAAL”

gelegen even buiten Voorburg in landelijke omgeving, met grooten tuin en waterpartij. Uiterst geschikt voor repatrieerenden, die, op advies van een geneesheer, eenigen tijd rust behoeven.

BILLIJKE PRIJZEN

VRAAG PROSPECTUS.

HOTEL „DE TWEE STEDEN” RESTAURANT „DE TWEE STEDEN”
Buitenhof Telefoon Nos. 15950 - 15951 - 10062 's-Gravenhage

FAMILIE HOTEL EERSTE RANG IN HET CENTRUM DER STAD
 SPECIALE TARIEVEN VOOR LANGDURIG VERBLIJF
 KAMERS MET STROOMEND WATER EN PRIVE BAD

THE DANSANT - DINER CONCERT
 ROEMEENSCH ORKEST 5251
 UITSTEKENDE KEUKEN
 GERENOMMEERDE WIJNKELDER

rodt behoort tot de jongere werkers, die een eigen plaats innemen van wege de wijze, waarop hij het object zijner beschouwingen bekijkt en wiens arbeid suggesties behelst, die van waarde zijn voor onderkenning van het Oostersche in het adatrecht, ook buiten Borneo.

Inderdaad het religieuze bestanddeel van de primitieve maatschappij, die animistisch-fetistisch is, heeft zijn bijzondere belangstelling getrokken; de wijze, waarop hij het geheele bestel bekijkt van een dergelijke samenleving, die een gesloten rechts-(religieuze-) en economische eenheid vormt, is suggestief en brengt den lezer op dingen, die werkelijk de moeite waard zijn om nader bestudeerd te worden. Daarbij leeft de schrijver steun gevonden in het werk van Dr. Elshout, een officier van gezondheid, die tijdens zijne plaatsing in Borneo onder de primitieven evenzoo de oogen den kost heeft gegeven en daarvan getuigd heeft in een aan de Amsterdamsche Universiteit verdedigd proefschrift³⁾. Elders heb ik getracht te schetsen, welke moeilijkheden zoo'n gesloten eenheid biedt aan hem, die als vreemdeling daar komt⁴⁾, hetzij uit hoofde van onderzoekingslust, hetzij uit hoofde van ambt, waardigheid of beroep. Dat het religieuze sentiment in een dergelijke maatschappij een groote rol speelt bij tal van handelingen, kunnen wij reeds bij Van Eerde⁵⁾ lezen; Van Vollenhoven gewaagt ook uitvoerig van den invloed en samenhang tusschen adatrecht en heidenschen godsdienst⁶⁾.

Na dit alles is het voor den lezer geen verrassing meer, als de promovendus het grootste aantal bladzijden van het IIe deel gewijd heeft aan tropisch koloniale staathuishoudkunde, waar immers in een gesloten gemeenschap als bijv. bij Kenja's en de Poenans te zien valt, rechts-, en economische gemeenschap samen vallen. De schrijver staat aan de zijde van den hoogleeraar in de koloniale economie aan de Rotterdamsche handelshoogeschool G. Gonggrijp, wiens schets ik onlangs besprak in dit weekblad, die in tegenstelling met Boeke⁷⁾ in de openbare les uitgesproken bij de aanvaarding van zijn lectoraat en later in zijn oratie geen plaats erkent voor een afzonderlijke wetenschap: koloniale economie, doch die als onderdeel van het geheele terrein der economie schetst.

De onderscheiding in de behoeften, die de primitief heeft in sociale en economische behoeften door Boeke in zijn even aangehaalde dissertatie opgeworpen⁸⁾ en die daarop neerkomt, dat onder de eerste soort dienen verstaan te worden: dezulke welke voldoen aan de algemeene normen, welke de maatschappij aan de goederen of handelingen aanlegt, terwijl onder de economische daarentegen, die de mensch als op zich zelf staande gevoelt, vallen, kan door den schrijver niet aanvaard worden en maakt hij een andere verdeling in sociale behoeften contra persoonlijke behoeften, op grond van het feit, dat de door Boeke geschetste grondslagen der primitieve volkshuishouding een kwestie slechts van ontwikkeling kan zijn, wat Mallinckrodt niet kan toegeven, daar niet zelden ook sprake is van een tijdelijke verandering bij den overgang van eenig goed van de eene groep naar de andere. Ik acht het door beide ingenomen standpunt niet zoover van elkaar liggend, daar grensgevallen er altijd zijn; het zou een kwestie van praktische ervaring moeten worden, wat het meest in deze een rol speelt: ontwikkeling alleen en of tijdelijke verandering.

Van een ander inzicht getuigt de schrijver⁹⁾, als hij met betrekking tot de arbeidsverdeling in de primitieve samenleving, meent, dat voor Borneo althans niet geldt, wat Boeke aanneemt, dat in elke primitieve maatschappij de man de sociale behoeften en de vrouw de economische behoeften vervult¹⁰⁾. De schrijver is gelukkig voorzichtig door dit voor Borneo althans aan te geven, want een op vrij hooge trap van ontwikkeling staande maatschappij als die der Minangkabauers stelt Boeke in het gelijk.

³⁾ Over de geneeskunde onder de Kenja-Dajaks in O. Borneo in verband met hun godsdienst (1925).
⁴⁾ In Studiën: IIe deel 1918, blz. 304 e.v.
⁵⁾ Volkenkunde van N.-I. passim.
⁶⁾ Het adatrecht van N.-I. II, blz. 126. Zie het Kol. Weekbl. van 23 Augustus 1928.
⁷⁾ Tropisch-koloniale staathuishoudkunde (1910), blz. 203.
⁸⁾ Blz. 6 e.v.
⁹⁾ Deel II, blz. 46.
¹⁰⁾ O. C. blz. 6.

Besluit ik met de mededeeling, dat de heer Mallinckrodt onlangs toegevoegd is aan den Gouverneur van Celebes om in het Zuidelijk deel van dit Gouvernement adatrechtelijke onderzoekingen in te stellen, dan blijkt, dat de Indische Regeering de door dezen bestuursman aan den dag gelegde kwaliteiten wenschte te gebruiken tot versteviging van de kennis van het adatrecht, waaraan nog zoo'n groote behoefte is.

Atjeh vóór en na de Pacificatie.
 (Voordracht, door den Heer J. C. Lamster, gehouden voor de afd. Nijmegen der Ver. „Oost en West“.)

Vrijdag 16 November werd de heer Lamster, conservator v. h. Museum in het Koloniaal Instituut, met een kort woord van welkom voorgesteld aan de leden van onze afdeling voor eene lezing over „Atjeh vóór en na de Pacificatie“. Daar de heer Lamster als oud-officier van het Ned.-Indische Leger de meeste belangrijke gebeurtenissen aldaar zelf meegemaakt heeft, was het onderwerp dus wel in goede handen.

Een kort overzicht kregen wij eerst over den toestand van Atjeh als onafhankelijke staat onder het bestuur van zijn eigen vorst Sultan Iskander Moeda, een despoot, een kranig figuur, die de pepercultuur, een bron van inkomsten voor zijn land, absoluut monopoliseerde en alle verzoeken van deputaties van de Hollanders om concessies pertinent van de hand wees en zelfs dreigend optrad ingeval zij het plan mochten vormen in zuidelijke landstreken die cultuur te willen beginnen. Jan Pieterszoon Coen was toenmaals aan het bewind, doch had de handen vol met het handhaven van zijn gezag en de oorlogen met het rijk van Mataram. Eerst later stelde hij zich voor meer offensief op te treden. Na den dood van Iskander Moeda verminderde de invloed en de macht van het Atjehsche Rijk en verviel het geheel in onderling onafhankelijke staatjes. Iskanders ideaal om eenmaal één groot Atjehsch rijk te stichten werd niet verwezenlijkt.

Daarin had Holland hem gedwarsboemd en de herinnering van het Atjehsche volk aan de Hollanders nog in latere eeuwen was voornamelijk, dat wij een einde gemaakt hadden aan de toenemende macht van hun grooten vorst en aan den bloei van Atjeh. Het latere tractaat van Engeland, waarbij wij in 1824 afstand moesten doen van Malakka en ons verbinden om Atjeh's onafhankelijkheid te waarborgen en er orde en rust te handhaven, bracht ons in discredit bij de bevolking en dit strijdlustige, onafhankelijke volk zag in dit tractaat onze zwakte en begon al ras ons in de grootste politieke moeilijkheden te wikkelen. Hunne superieure laudkundigheid en minachting voor allen die niet hun Mohamedaanschen godsdienst beleden, achtten roof en plundering volkomen geoorloofd ten opzichte van de „Christenhonden“. Hollandsche en zelfs Engelsche schepen werden door hen afgevoerd en geplunderd en Engeland zag weldra zelf in, dat wij ons onmogelijk aan de overeenkomst houden konden en liet ons toen de handen vrij, om recht te doen. Wij zonden toen expedities ter tuchtiging uit, die evenwel in den beginne veel echee leden door onze onkunde van de psyche der Atjehers, Snouck Hurgronje bracht ons op 't goede spoor en keurde de politiek van tegemoetkoming en zachtheid af, die wij na de tuchtiging uitoefenden. Het was eene dwaasheid om hunne hulp aan te nemen teneinde andere Atjehsche staatjes en hoofden te beoorloogen. eene dwaasheid, om Toekoe Oemar van wapenen te voorzien, die hij, zooals later bleek, tegen ons zelve zou gebruiken.

Eindelijk toen Van Heutsz het bewind voerde, werd de regeling van zaken afgewikkeld, zooals er eigenlijk met dit volk moest geageerd worden. Krachtig, onverzoeulijk maar rechtvaardig moesten zij bestuurd worden. Zij werden voortdurend vervolgd, ingeval zij zich niet onderwerpen wilden, rusteloos kruisten onze patrouilles door het Atjehsche grondgebied; de bevolking zelve was moe van het voortdurend opgejaagd worden, want, ingeval zij de kwaadwilligen hielp, werd zij afgestraft door de „Compenie“ en zoo zij deze ter wille was met inlichtingen enz., werd zij getuchtigd door de opstandelingen. Toen eindelijk Toekoe Oemar's verraad de raadgevingen van Snouck Hurgronje in 't gelijk stelde, kon nog krachtiger opgetreden worden en werd de van toen af als vogelvrij verklaarde

rusteloos vervolgd, tot hij ten slotte sneuvelde een tocht langs de Westkust nabij Meulaboh, hij door Luitenant Verbrugge, die met een aan 20 man sterk troepje in hinderlaag lag en de had Oemar en zijne Oeloe Balangs als hoofd zijn colonne van 1000 kwaadwilligen, die daar Meulaboh optrokken, in een maanlichten nachtschieten en neer te leggen. Dit sneuvelen van grooten opstandeling brak grootendeels het van het Atjehsche volk en ten slotte was het van den tegenstand aangebroken en boden de den achtereenvolgens hunne onderwerping aan den inmiddels tot Gouverneur van Atjeh noemden Generaal Van Heutsz.

Van toen af begon deze ook zijn aandacht te tigen op het weder doen opbloeien van deze gebieden en het bevorderen van de economische vaart van het land, dat door de 50 jaar lange logen zoo ontzettend achteruitgegaan was. Werden aangelegd, kampongs opgebouwd, de giënische toestand werd overal verbeterd, van toen later Generaal Swart, een latere opvolger Van Heutsz Atjeh bestuurde. De officieren werden aangespoord, om de Atjehsche taal aan te leeren teneinde met de bevolking contact te krijgen. onderwijs voor de Atjehsche jeugd werd ingevoerd en zelfs gelukte het voornamelijk door de moeijingen van mevrouw Swart, de Atjehsche jeugd tot schoolbezoek te brengen. Ingeval nu en verzet het hoofd opstak, werd direct weer kracht opgetreden; door boete te vorderen en het vol dwingen om de schade zelf te herstellen, o.a. bij spoorbaanvernielingen, werd het volk geleerd onderbraden en nutteloos kwaadwillig optreden te toomen.

Kapitein Christoffel was de man die met tact voorbeeldigen onvermoeiden ijver deze taak tot goed einde bracht.

Vele uitstekende lichtbeelden verduidelijkten interessante overzicht, wij zagen het landschap en woningen van vijftig jaar geleden, en later de rige kampongs en huizen der bevolking en de len en onderwijsinrichtingen, die allengs ontstonden. Met de portretten van den Grooten Pacificator en zijn Hooggeleerden adviseur, Professor Snouck Hurgronje, benevens dat van Generaal Swart, het pacificatiewerk van zijn grooten voorganger voltooid, eindigde deze belangwekkende lezing.

De voorzitter sprak in welgekozen woorden dank uit voor de buitengewoon leerrijke lezing met groote spanning gevolgd was en nitte tevewensch, nog meermalen het genoegen te hebben den heer Lamster voor onze afdeling te hooren spreken.

De Secretaresse,
 M. R. S. BLECKMANN-HOOGENSTRAAT

Van Week tot Week.

Dinsdag 13 tot Maandag 19 November.

Ongeregeldheden in een tinnijn op Banka. Batavia 14 Nov. (Aneta).¹⁾ Naar vernomen zijn in den nacht van 12 op 13 November mijn te Blinjoë op Banka koeliettel gebroken, die aangestookt waren door Tiam Foei. Bij den overval van de won op het kongsi-emplacement zijn twee van het mijnbestuur vermoord en is één gewond. Van de aanvallende koelies 12 gewond. Alle leiders van de relletje gearresteerd. De politie beheerscht den stand volkomen.

Benoemingen van assistent-residenten. Batavia 14 Nov. (Aneta). Benoemd is tot assistent-resident van de Padangsche Benedenland de heer J. A. F. Kok; van Billiton de hr. Noll. — Tot assistent-resident bij den meenen bestuursdienst op Java en Madoera zijn benoemd de heeren Fizez de Malines Ginkel, H. O. van der Mey, L. Noë, H. E. meulen en H. Leenmans.

Univ. examens. Utrecht. Bevorderd tot doctor in de rechtsgeleerdheid de heer A. P. de Coultre, verneemens-veearts in Ned.-Indië, met hier te lande, op proefschrift: „Cysticercosis het vleesch van rund en varken, een nische studie naar aanleiding van een zoek naar deze parasieten op het eiland“.

Wageningen. Bevorderd tot doctor in de landbouwkunde, de heer ir. L. J. Vroom, te Quelimane, op proefschrift met stelling getiteld: De bevolkingstheecultuur in de dentie West-Priangan.

Leiden. Doctor. ex. Indisch recht Mr. de Waard. — Cand. ex. Indisch recht de J. J. van der Linden. — Econ.-cand. ex. logie de hr. W. F. van Leeuwen.

Tentoonstelling te Antwerpen. Batavia, 12 (Aneta). — Bij de behandeling van de

¹⁾ De tekst der Aneta-telegr. is ontleend aan N. R. Ct.

ting van het Departement van Landbouw in den Volksraad heeft de heer Djajadiningrat (N.I.V.B.) gepleit voor het maken van een eigen Indisch paviljoen op de tentoonstelling te Antwerpen.

L. Cochius †. Te 's-Gravenhage is overleden de heer G. L. Cochius, directeur der N.V. Mij. tot Exploitatie der Ondernemingen nagelaten door Mr. W. A. baron Baud.

van Stein Callenfels naar de Philippijnen. Batavia, 13 November (Aneta). Dr. P. V. van Stein Callenfels, inspecteur van den Oudheidkundigen Dienst, vertrekt in het einde van Maart naar de Philippijnen voor een onderzoek naar belangrijke ontdekkingen, die gedaan zijn in de buurt van Manilla en voor het uitbrengen van advies voor de organisatie van een oudheidkundigen dienst op de Philippijnen.

voordrachten over Indië in België. Raden Mas Noto Soeroto, die voor het Algemeen Nederlandsch Verbond achtereenvolgens gesproken heeft te Ostende, Aalst, Ieperen, Brussel en Antwerpen, zal over eenige weken, thans op verzoek van Vlaamsche vereenigingen zelve, wederom een rondreis door België maken om in verschillende steden, als Gent en Leuven, voordrachten over Indië te houden.

Indische landbouwtechnici Wageningen. De 10de samenkomst van Indische Landbouwtechnici met verlof, onder leiding van prof. J. van Baren, hoogleraar aan de Landbouwhoogeschool, zal dit jaar wederom te Wageningen plaats hebben en wel op 11, 12 en 13 December a.s.

voorzitter Volksraad. Batavia, 14 Nov. (Aneta). Naar het Bat. Nieuwsblad verneemt, verwachten kringen van den Volksraad, dat de naam van het lid der Tweede Kamer Mr. Joekes zal voorkomen op de niet-officieele aanbeveling voor het binnenkort vacerende voorzitterschap van den Volksraad. Professor Logeman, die terzake gepolst was, verklaarde de functie niet te ambieeren. Verder hebben nog eenige leiders van fracties besprekingen gevoerd met den burgemeester van Batavia, Mr. Meyroos, doch deze candidatuur is definitief van de baan.

terugkeer van het 5e vliegtuig. Vrijdag 16 Nov. des namiddags om 4.26 is het 5e vliegtuig (Smirnoff, Aler en Veenendaal) vlot geland op Schiphol. De terugreis was zeer voorspoedig en werd in 10 dagen volbracht.

Deze retourvlucht is te beschouwen als de inleiding van een reeks van de K.L.M. uitgaande proefpostvluchten, met als einddoel: wekelijkschen dienst Amsterdam—Batavia v.v. Reeds 7 Dec. zal de K.L.M. een tweede postvlucht Amsterdam—Batavia en terug doen uitvoeren met hetzelfde vliegtuig (H.-N.A.E.N.), dat op 16 Nov. is teruggekeerd; de bemanning zal bestaan uit de h.h. Duimelaar en Frijs (1e en 2e bestuurder) en Bruynestein (werktuigkundige).

voordracht Mr. J. J. Schrieke. Den 16en Nov. hield Mr. J. J. Schrieke in het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage zijn reeds eerder aangekondigde voordracht over: Het eerstnoodige bij den staatsrechtelijken opbouw van Ned.-Indië. (Overzicht in N. Rott. Ct. van 17 Oct. Och- tendbl.).

voordracht Prambanan. Dr. F. D. K. Bosch, de chef van den Oudheidkundigen Dienst in N.-I., heeft dezer dagen te 's-Gravenhage en te Leiden voordrachten gehouden over de tjandi Prambanan op Java. Over hetzelfde onderwerp sprak de heer Th. van Erp den 17en Nov. in den Haagschen Kunstkring. (Zie de rubriek Kunst, enz. in dit nummer).

Belgische Kroonprins naar Indië. Uit Brussel wordt gemeld: Prins Leopold en prinses Astrid, die Donderdag Brussel verlaten met bestemming naar Marseille, waar zij zich zullen inschepen aan boord van de Insulinde, zullen 16 December te Tandjong Priok aankomen. Het blijkt, dat eerst na aankomst in Ned.-Indië het reisprogramma definitief zal worden vastgesteld. Het is echter zeker, dat niet alleen Java, maar ook Sumatra, Nieuw-Guinea, Celebes en Borneo zullen worden bezocht. De prins en prinses zijn vergezeld van majoor Requez en prof. V. van Straelen en hopen in den loop van de maand Mei te Brussel terug te zijn.

Regeringscommissaris Kon. Ned.-Ind. Lucht. Mij. De heer L. C. Westenenk, raadsman voor studeerenden bij het Departement van Koloniën, is benoemd tot Regeringscommissaris bij de Kon. Ned.-Ind. Luchtvaart-Maatschappij.

* UITNOODIGING TOT EEN BEZOEK *
* AAN DE SINT NICOLAAS- EN *
* KERST-UITSTALLING IN DE *
* TOONKAMERS VAN „BOEATAN”, *
* HEULSTRAAT No. 19, DEN HAAG *

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Boeatan's Sint-Nicolaas-uitstalling.

Zooals ieder jaar, is er ook nu weer in de Toonkamers van „Boeatan”, Heulstraat 19 te 's-Gravenhage, een speciale uitstalling van Indonesische kunstnijverheid-artikelen, niet alleen voor 't groote straattraam, maar ook binnen, zoowel in de voor- als achterlokalen. Waren deze maar grooter, dan kwam alles beter uit! Want „Boeatan” heeft thans een zeer grooten voorraad, welke zich bijzonder leent voor Sint-Nicolaas-geschenken en ongetwijfeld gereede koopers zal vinden, vooral ook onder hen, die mede willen werken met Boeatan's streven: door waardeering en aanmoediging deze typische volkskunst te helpen bevorderen.

Er zijn weer verschillende nieuwe zendingen uit Indië ontvangen, o.a. van batikwerk, zoowel uit de Vorstenlanden, Solo en Djocdja, als uit de Preanger en elders. Zoo de prachtige *dodots*, grootsch decoratief, een geheele kamerwand versierend, vooral die der *Pradjoeri's* (sultan's-lifwacht) — met het diep donkerblauw middenveld, omlijst door den forsch, lichtenden rand van speren, met de punten naar binnen gericht, hetgeen een eigenaardig perspectief-effect geeft — doen zoo goed achter een grooten divan, eveneens met een Indisch kleed bedekt. Op de onlangs in Apeldoorn door Boeatan gehouden tentoonstelling hing er een, die algemeene bewondering opwekte. En het ontzaglijke werk in aanmerking genomen, is de prijs zeer billijk.

De *dodot's* met doorlopend patroon leenen zich bijzonder goed voor een stel gordijnen, want, zooals bekend, bestaat deze vorstenlandsche hoftooi (lendenkleed, dat de mannen zich met groote poffen en een sleep om de heupen plooiën) uit twee even lange, aan elkander genaaide banen, welke men dus gemakkelijk scheiden kan en voor bovengenoemd doel benutten. Anders is 't zeer moeilijk om twee zulke groote, superieur gebatikte doeken te krijgen van precies hetzelfde patroon en kleursel.

Ook zagen wij bij Boeatan wederom een keurige collectie hoofddoeken, in groote verscheidenheid van tekening en tint, welke hier voor tafelkleedjes, in een Europeesche omgeving, zoo goed voldoen, te meer, daar zij niet alleen sierlijk staan, maar ook tegen wasschen bestand zijn, ja, er zelfs mooier, fluweeliger door worden.

Bovendien zijn er nog verschillende kussens, theewarmers, dassen, zakdoeken en allerlei kleinere kleedjes.

Op batikgebied is de keuze bijzonder groot. Deze kunst begint hier meer gewaardeerd te worden, vooral nu door Europeesche artisten (onder wie ook vele mannen, terwijl in Indië alleen vrouwen batikken) dezelfde techniek wordt beoefend en de meest talentvollen hunner om strijd getuigen: „dat de Javaansche batik-kunstenaars in alle opzichten hun meerdere altijd is en blijft”.

Terecht merkte onlangs nog een hunner op: „Al bestond er in Indië niets anders dan de batikunst, dan nog zou er alle reden zijn om met alle macht en kracht die volkskunst zooveel mogelijk te beschermen en te bevorderen.”

Op het gebied der over den geheelen archipel zoo rijkelijk verspreide weefkunst, kan men in Heulstraat 19 de mooiste specimina vinden, afkomstig van bijna alle eilanden en streken.

Van Singaparna kwamen weer de bekende, even sterk als sierlijke, mandjes en doozen van geringd rottanvlechtwerk en van Timor de aardige biezen siri-doozen in twee verdiepingen, zelfs van geheime laadjes voorzien, waarbij het bovendeel in verschillende vakjes verdeeld is, zoodat deze uitstekend te gebruiken zijn als geldmandjes of tot berging van verschillende naai-benodigdheden.

Allerlei artikelen, van schildpad, hoorn en slangenleder vervaardigd, trekken bijzonder de aandacht, te meer daar deze veel minder hoog in prijs zijn, dan men ze gemeenlijk elders aantreft.

Heeren zullen zich waarschijnlijk meer aangetrokken gevoelen tot de fraaie wajangfiguren, het koperwerk, de Balineesche houtsneden of de fijn bewerkte bamboe-kokers van Timor, Borneo en Celebes, die in iedere studeerkamer een sieraad zijn, een lust der oogen.

Origineel aardewerk is er te kust en te keur, zoowel uit verschillende streken van Java, o.a. het mooie, zwarte uit Solo, als uit de buitengewesten. Een ieder kan er dus iets van zijn gading vinden!

In Winschoten, waar nog geen afdeeling van „Oost en West” gevestigd is, wordt thans bij den „Kunsthandel Raman” een collectie van Boeatan tentoongesteld, waarvan druk verkocht wordt.

Laat 't nu niet gezegd kunnen worden; dat de leden, trouwe lezers van dit blad, vooral in de Residentie, daarbij achterstaan.

Wekt allen uwe familieleden, vrienden en kennissen op tot een bezoek aan Boeatan!

Tusschen 12 en 2 uur kan men er immers ook heerlijk rijstafelen en tusschen 3 en 6 uur gezellig theedrinken met Indische lekkernijen.

De Prambanan-Tempels.

De langzamerhand toenemende belangstelling ook hier te lande voor de Indonesische kunst, betreft natuurlijk mede, in voornamete mate, de overblijfselen der oude Hindoe-Javaansche heiligdommen, te meer naar aanleiding van de aanhoudende werkzaamheid daaraan van den Oudheidkundigen dienst in Nederl.-Indië. Heeft tot voor kort vooral de door Kolonel Th. van Erp gerestaureerde *Stoepa*, Boroboeoer, bijzonder de aandacht getrokken, thans is het niet minder fraaie tempel-complex, Tjandi Prambanan, aan de beurt.

De chef van den oudheidkundigen dienst, Dr. F. D. K. Bosch, die hier met verlof is, heeft er onlangs twee voordrachten met lichtbeelden over gehouden. Eerst op uitnodiging van het Nederl.-Indonesisch Verbond van Jongeren-organisaties, 6 dezer in de bovenzaal van Hotel de Twee Steden te 's-Gravenhage en daarna j.l. Vrijdag in het Botanisch Laboratorium te Leiden, als eerste van een drietal lezingen, welke daar in plaats van de traditioneele „Indische Week” dit jaar gehouden worden. Spreker leidde zijn hoorders van Djocdja langs de Tjandi's Kelasan en Sari naar het Prambanan complex aan de Kali Opak en wees er op, dat er geen gedateerde inscripties zijn aangetroffen, zoodat men aangewezen is op hulpmiddelen, die slechts bij benadering den stichtingstijd aangeven, zoo o.a. eigenaardigheden in de bouwtechniek en in de ornamentteering, welke er op wijzen, dat het bouwwerk een van de jongste voortbrengselen der Midden-Javaansche religieuze kunst moet zijn en de stichting ongeveer in het begin der tiende eeuw onzer jaartelling kan worden gesteld.

Vervolgens vertoonde spreker een reeks lichtbeelden van de tempelbouwwallen en gaf hij een overzicht van de belangrijkste episodes uit de serie fraaie Ramayana-reliefs aan den hoofdtempel. Hij wijdde hierbij uit over de kenmerkende verschillen tusschen de Ciwaetische opvatting, welke in deze relieffreeks tot uiting komen, en de Boeddhistische, waarvan de sculpturen van den Boroboeoer getuigen.

Eerstgenoemde zijn veel forscher, veel beweeglijker en levendiger van uitdrukking, dan de laatste, waaruit altijd stille bezinning en geestelijke bezonkenheid spreken.

De kunst van Prambanan uit een aesthetisch oogpunt beschouwende, deed Dr. Bosch uitkomen, dat de tegenwoordige opvattingen niet meer dezelfde kunnen zijn, als die van een vorige generatie. Het moge juist zijn, aldus spr., dat het complex een overgang vormt van de Midden-Javaansche tot de Oost-Javaansche kunst, dit is echter niet de voorbode van een naderend verval, doch opent veeleer mogelijkheden voor een ontwikkeling der kunst in nieuwe Javaansche banen.

Nieuwe inzichten omtrent de beteekenis dezer kunst heeft ons het sedert 1918 door den oudheidkundigen dienst ingestelde onderzoek gebracht. De resultaten van dit onderzoek, welke leidden tot een gedeeltelijken wederopbouw van den hoofdtempel, vertoonde spr. ten slotte in een reeks lichtbeelden op het doek, waaruit vooral ook bleek welk een ontzettenden arbeid het met zich brengt om onder de bergen van puinhoopen, al passende en metende, als bij een onmetelijke legkaart, de bij elkander behoorende stukken uit te vinden.

Bij een andere gelegenheid mochten wij van Dr. Bosch vernemen, met hoe groote toewijding de Javaansche werklieden bij dit werk behulpzaam zijn, en dat er zich onder hen bevinden, die met groote kunstvaardigheid, niet alleen de profieleeringen, maar ook het beeldhouwwerk in stijl kunnen weergeven.

Zaterdagavond j.l. sprak Kolonel Th. van Erp in den „Haagschen Kunstkring” over hetzelfde onderwerp. Het Zondagblad van „Het Vaderland” schrijft daarover:

„Deze „stad” van kleine tempels werd in het midden van de 10e eeuw verlaten, waarna verwildering, vulcanische erupties en andere oorzaken haar niterlijk tot volkomen verval brachten. Omstreeks 1880 waren de tempels door aarde bedolven en door plantengroei overwoekerd. In 1885 heeft men enkele der voornaamste bouwwerken (o.a. den Ciwa-tempel) blootgelegd, doch op zóó onoordeelkundige, ruwe en stelsellooze wijze, dat het tot een haast niet te herstellen verwoesting heeft geleid. In

ARNHEM EN OMSTREKEN

KOOPT BIJ VOORKEUR BIJ ONDERSTAANDE ADRESSEN — DENKT OOK OM DE OUDE ST

Piano's - Vleugels - Autopiano's - Harmoniums
ook gebouwd voor de Tropen - Vraagt Offerte

G. A. J. VAN KALMTHOUT
BISSCHOP HAMERSTRAAT 3 - TELEF. 1562
NIJMEGEN

MELKINRICHTING

„MELBO“

KAREL VAN GELDERSTR. - TEL. 1088 - ARNHEM

PENSION „EIKENHORST“
ZOMER- EN WINTERVERBLIJF

24 zit- en slaapkamers (vele met veranda en balkon),
30 bedden; badkamer en groote lommerrijke tuin.
Telefoon Arnhem 2009, OOSTERBEEK.
5661 M. P. S. KETTING.

Voorschriften van H.H. Oogartsen

worden door mij billijk en zeer accuraat
uitgevoerd, met goeden pasvorm

H. W. MIDDELBEEK, Opticiën
HOMMELSCHWEG 6 - TEL. 1370 - ARNHEM

1903 kwam de heer v. Erp tot een eenvoudige
herstelling en aan de hand van tal van mooie
lichtbeelden, toonde de spr. een groote reeks
détails, wijzend op de prachtige architectuur,
die immer speelt met licht en schaduw en op
het feit, dat de hoeveelheid arbeid bij de bouw-
meesters absoluut geen rol heeft gespeeld en
men enkel het oog gericht heeft op de hooge,
leidende gedachten des geloofs.
„Een klein, maar zeer belangstellend publiek
woonde de interessante lezing bij.“

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Jeruzalem—Bandoeng.

Van 18 tot 21 Sept. werd te Bandoeng gehouden
de conferentie van den Ned.-Indischen Zending-
bond, die tot taak had de nadere overweging van
wat de groote zendingconferentie van Jeruzalem
had opgeleverd. In twee hoofdartikelen schetst
B. M. S. in het Soer. Hbl. (10 en 11/10) den breed-
den achtergrond der Jeruzalemsche conferentie.

Er zijn vernieuwings-bewegingen opgekomen
binnen de Christelijke Kerken, die geleidelijk-aan
het geestelijk leven verleggen binnen de beddingen
van dezen tijd. In Amerika bestond reeds vóór 1875
de Young Men Christian Association, die zich
over de geheele wereld heeft verbreid en in alle

A.I.C.

De A.I.C. belast zich met de uitvoering van elec-
trische sterk- en zwakstroominstallatiën.
De A.I.C. zorgt voor complete sanitaire inrich-
tingen en warmwatervoorzieningen.
De A.I.C. heeft een ruime sortering elektrische-,
gas- en sanitaire artikelen.
De A.I.C. geeft gratis deskundige adviezen en
maakt plannen en begrotingen kosteloos.
De A.I.C. is het beste, meest vertrouwde en goed-
koopste adres.

Wendt U daarom tot de 5553
N.V. Algem. Installatie Compagnie
Koningstraat 48 - Arnhem - Tel. 404
Aanbevolen adres door vele Indische families.

VELOURS- ARNHEM

hoeden in moderne
kleuren voorradig.
Ruime sortering.

BAKKERSTRAAT 3 FIRMA WED.
Halte Lijn 11 t.o. Nation **KAMERBEEK**

H. VAN SANTEN

v. h. H. VAN ZOEST

BLOEMENMAGAZIJN
BAKKERSTRAAT 58 - ARNHEM

OUDSTE EN GROOTSTE ZAAK TER PLAATSE

BLOEMWERKEN
in ieder genre

Tel. 356 - Oppericht 1853 - Post-Giro 66102

Fa. FRIEDRICH HOFSTEDE - ARNHEM

BAKKERSTRAAT 66 :: TELEFOON
ALLE SOORTEN INSTRUMENTEN
EN ONDERDEELLEN IN GROOTE
KEUZE STEEDS VOORHANDEN!!

MUZIEKINSTRUMENTENHAND

RAKERS KANTOORBOEKHANDE

ELECTRISCHE HANDELSDRUKKERIJ
Hommelstraat 11a - Tel. 163 - Arnhem

HET BILLIJKST ADRES HIER TER STEDE
SPECIAALHUIS VOOR VULPENHOUDERS

RADIO TECHNISCH ING. BURE

WANTING & LUDWIG
HOOFDAGENT N. S. F.

NIJWE PLEIN 30 - TELEF. 3180 - ARNHEM

RUIME KEUZE ONTVANGTOESTEL

AANBEVOLEN ADRES VOOR OOST EN WEST

VERHUIZINGEN per Auto-Tapissière voor binn-
buitenland.

GOEDERENVERVOER zeer billijke tarieven.
Zaterdag Bodedienst Arnhem—Utrecht, terug
Nijmegen. — 's Maandags Arnhem—Nijmegen.

Beleefd aanbevelend.
A. VAN DE VOOREN - ARNHEM
Bovenbergstraat no. 17 - Telefoon no. 314
ingang naast den Heer Tooneman, Aannemer
Bestelhuis Utrecht: Jansveld 27, Tel. 13405, G. A. D.
Vertrek n.m. 4 uur.

grote steden haar kloeke gebouwen heeft staan.
Van deze Y.M.C.A. hebben zich daarna de studen-
ten afgescheiden. Sedert 1886 wijdt zich *dr. John*
Mott aan de organisatie der Christen-studentenbe-
weging. In 1895 werd op zijn initiatief op het kasteel
Wadstena in Zweden de *federatie van Christen-*
Studenten-vereeningen gesticht; in 1918 waren
afdeelingen dezer federatie gevestigd aan een 2200
universiteiten over de geheele wereld, met ruim
250.000 leden. Deze studenten brachten in hun fede-
ratie de verschillende richtingen, partijen en na-
tionaliteiten bijeen, ook streefden zij naar een nau-
weren omgang tusschen de studenten van het Wes-
ten met die van het Oosten (Japan, China en Br.-
Indië). Deze beweging heeft, toen zij ouder werd
en leden afleverde voor de maatschappij, de Kerken
aangeprepen en is bezig, door andere bewegingen
gesteund, deze om te zetten. Drie vergaderingen
kunnen beschouwd worden als voor een groot deel
het resultaat van het streven der federatie van
Christen-studenten: de conferenties van *Stockholm*
(1926), van *Lausanne* (1927) en van *Jeruzalem*
(1928). De complete handelingen der Jeruzalems-
sche vergadering zijn reeds te Londen in 8 deelen
verkrijgbaar gesteld. De voornaamste onderwerpen
waren: de verhouding der godsdiensten, de ver-
houding der Westersche en Oostersche Kerken, het
onderwijs-vraagstuk, het rassen-vraagstuk, de mo-
rele gevaren van een onweerstaanbaar in het Oos-
ten zich vestigend industrialisme en welke taak op
al deze gebieden de Christelijke Kerk te verrichten
heeft. Twee grondlijnen kwamen in de besprekin-
gen en besluiten te Jeruzalem duidelijk aan den

dag. Een scheidingslijn te trekken tusschen
Christendom enerzijds en de andere godsdien-
anderzijds, als tusschen waar en onwaar, heet
gedaan; het geestesleven, dat Christus aan de
wereld heeft gebracht, is meer dan het West-
Christendom. Terwijl vroeger het Christendom
ook de zendingarbeid de weg wilde zijn voor
eeuwig heil van de individuele ziel, is het nu
bovendien bezig alle werktuigen te aanvaard
den arbeid aan een wereld, die door de ernstige
crisis en afzwerpingen heen, toch in het einde
blijken te zijn de wereld Gods.

Te Bandoeng werden de resultaten van Je-
lem stuk voor stuk onder de oogen gezien.
men vatte de gedachte post, dat de Zending
ze haar grootsche taak, door Jeruzalem voor
naaste toekomst aangewezen, kunnen vervullen
opnieuw zal moeten gaan studeren en in
opzicht een nieuwen weg zal moeten inslaan.
begroot het getal Protestantische Inlandsche
tenen in Ned.-Indië op een miljoen. Besloten
een Ned.-Indischen Zendingraad in het lever
roepen en daaronder meer beperkte eiland-
ressortsraden.

De *Sum. Post* (16/10) schrijft over „Per-
„De Nijlkracht“, het *Soer. Hbl.* over „België en
federalisme“ (6/10) en „Econ. en soc. aangele-
heden“ (8/10, *Smisaert*), het *Bat. Nwsbl.* (11/10)
3de bl.) over „De Japansche politiek in China“
Deli Crt. (11/10) over „De strijd van de zending
Tapanoeli“, de *Java-Bode* (16/10) over „Offici-
onverschilligheid“.

Misverstand?

In het „Soer. Hbl.” (2/10, 3de bl. „Inlandsche verkiezingsstrijd”, Z.) werd, op grond van het feit dat allerwege in Oost-Java de Inlandsche bestuursambtenaren voor de Regentschapsraden verkozen werden, verklaard dat het volk meer vertrouwen stelt in zijn eigen hoofden dan in de politieke leiders. Deze conclusie noemt *De Loc.* (10/10, blz. 35) gewettigd, doordat deze Inl. bestuursambtenaren niet verkozen werden bij enkele candidaatstelling, doch tegenover tegen-candidaten, waarvan sommigen behoorden tot de linkse politieke partijen. In Merabaja was zelfs dr. Soetomo candidaat, doch hij werd niet gekozen. Indien thans blijkt, en nader wordt aangetoond, dat de candidaatstelling der politici geschiedde buiten hun voorkennis; indien thans wordt bewezen dat de politieke partijen zich afzijdig hebben gehouden, dan blijft nog het feit, dat er nu eenmaal politiek-nationalistische candidaten waren, en dat die niet gekozen zijn. Hier was een misverstand in het spel. Als de nationalistische partijen „niet meededen”, vervalt uiteraard de conclusie, dat het volk anderen de voorkeur gaf; al blijft het feit dat de *buiten hun voorkennis* gecandidateerden, behorend tot de linkse partijen, niet gekozen werden, zijn betekenis behouden.

Het bestuur der nationalistische federatie, de P.P.K.I., waarbij zeer vele Inlandsche politieke vereenigingen aangesloten zijn, geeft aan alle leden daarvan een advies tot non-coöperatie; het geeft in overweging om, mede als antwoord op den hoon van enkele Europeesche bladen, een duidelijk antwoord te geven door geen benoeming tot lid der Raden te aanvaarden. Dit is voor *De Loc.* een verassend besluit. Tot dusver strekten alleen de P.S.I. de meer extremistische nationalistische en gedachte der „non-coöperatie” tevens uit tot de Regentschapsraden. Zelfs meende *De Loc.*, dat de meeste Inlandsche vereenigingen, aangesloten bij de P.P.K.I., juist allereerst aan de Regentschapsraden van harte wilden deelnemen. Was het geheele denkbeeld der immers zelfs in Britsch-Indië sinds lang prijsgegeven „non-coöperatie” eigenlijk in Ned.-Indië door de meer-betekennende groepen vrijwel verlaten, werd zelfs al weder gesproken over een Volksraadszetel door dr. Soetomo en nam zelfs dr. Tjipto Mangoenkoesoemo (geïnterneerd op Banda) zijn verkiezing aan, dat er sprake van „boycot” der Regentschapsraden zou kunnen zijn, was niet bekend. Het besluit werd genomen onder dat de aangesloten vereenigingen, bestuur leden, daarin zijn geraadpleegd, terwijl geen ander motief wordt opgegeven dan de wenschelijkheid van een antwoord op den „hoon” van „enkele Eur. bladen”. Bedoeld moet wel zijn het artikel in het „Soer. Hbl.”, waarin *De Loc.* echter bij zorgvuldige herlezing geen hoon kan ontdekken.

Doch — zoo besluit *De Loc.* — zelfs indien er eens wel sprake was geweest van „hoon” door een Eur. blad, wordt dan het beleid der gezamenlijke Inlandsche politieke partijen bepaald door wat er in een courant staat? Door een „sana-courant” wel? Mag dan over een zoo belangrijk onderwerp als de deelneming aan de Regentschapsraden niet worden louter en alleen omdat men hooserd over een krantenstukje? Voorwaar, dit lijkt een zeer wankel grondslag voor politieke besluiten van zoo verre strekking. En wie weet, blijkt ook dit een „misverstand” te zijn. Aangezien het voor ons vaststaat, dat de politieke vereenigingen, welke zich onthouden van deelneming aan de Regentschapsraden, daarmede alleen hare eigen zaak behouden, doch aan den anderen kant in de meer gematigde Inlandsche politieke kringen zeker genoeg gezond verstand aanwezig is om dit te begrijpen, lijkt het juist hier de verwachting uit te spreken, dat het redelijke deel der leden van de Inlandsche politieke vereenigingen zich niet op zoo ongezonde gronden tot een zoo gewichtig besluit als een „boycot der Regentschapsraden” zal laten verleden.

Wij verwijzen naar het *Bat. Nwbl.* (10/10 „Non-coöperatie”; 13/10 „Eerste voorwaarde”) en *De Loc.* (12/10, blz. 29 „De boycot der Regentschapsraden”, I. D.).

De import van goede krachten uit Nederland.

Men heeft in Ned.-Indië arbeidsbeurzen, welke beschikken over lange lijsten van menschen zonder werk en men kan op een enkele advertentie reekenaanbiedingen verkrijgen van gegadigden voor een betrekking. Maar als men inderdaad een goed man nodig heeft, een behoorlijk onderlegd, voor een bijzonder vak bekwaam en geschoold man, dan moet hem, door tijd gedrongen, in Indië zelf vinden, dan zal men — naar het oordeel van *De Loc.* (9/10, blz. 19) — ervaren dat het aanbod van goede Europeesche arbeidskrachten op vrijwel ieder gebied in Indië thans zeer gering is. Voor de meeste betrekkingen kan men in Indië slechts met de grootste moeite geschikte krachten vinden. De import van goede krachten uit Nederland laat zoo kwalitatief als kwantitatief te wenschen over. Het particuliere bedrijfsleven kan vooral in de toekomst van deze omstandigheden nadeelen ondergaan; de geheele Europeesche samenleving ondervindt hiervan de gevolgen. De zeer goede uit-

FAMILIE PENSION

NASSAUPLEIN 29 - DEN HAAG - TELEF. 13765

Schitterende groote Salons en Slaapkamers met Bad, benevens Eet- en Conversatiezaal, Centrale Verwarming, vaste Waschtafels, koud en warm stroomend water, prima Keuken

zonderingen van bepaalde firma's en lichamen daargelaten, krijgt men in Indië niet altijd krachten, die men hebben moet. Het verlangen om naar Indië te gaan is in Nederland niet dermate algemeen, dat men in Indië steeds de menschen krijgt, op wie men prijsstelt; en het maatschappelijk gevolg daarvan in Indië is, dat de terecht geprezen en zeker verheugende verhooging van het niveau der Europeesche samenleving in Indië zich niet verder voortzet. De oorzaak ligt niet alléén in een zekeren onwil van de jongelingschap in Holland om zich in de tropen een loopbaan te kiezen. De oorzaak ligt zeker ook in de voorwaarden, welke men in Indië soms aanbiedt. In een belangrijk deel van de particuliere bedrijfs wereld zijn de salarissen klein, maar bovendien ontbreekt aan de positieve elke zekerheid voor de toekomst. En dat is de oorzaak, dat deze takken van het bedrijfsleven niet kunnen rekenen op een voorziening van behoorlijke Europeesche krachten. De particuliere spoorwegen, de suikerindustrie, de petroleummaatschappijen en een aantal andere bedrijven bieden deze zekerheid van positieve wel. Zij geven matige tot zeer goede salarissen; doch zij waarborgen bovendien dat wie zijn plicht doet, goed vooruitkomt, en zij geven pensioen. Zoo behoort het; en zóó wordt de Europeesche samenleving van Indië gediend door een voortdurende aanvulling met goede en bekwame werkkrachten, die tevens beschaafde en ontwikkelde menschen zijn. Op de betekenis ook van dit laatste kan niet genoeg worden. Bij een nog zeer groot aantal maatschappijen, met name op het gebied der cultures, van den import, den handel enz., geeft men de jonge krachten in het geheel niet deze positie. Bij de cultures van thee, rubber, koffie e.d. worden — goede uitzonderingen daargelaten — niet alleen zeer bescheiden salarissen betaald, maar tevens bestaat er géén zekerheid van promotie bij geschiktheid, géén zekerheid van verlof, géén zekerheid van pensioen. Volstrekt vaststaande gegevens toonen aan, dat bij zeer vele maatschappijen een willekeur mogelijk is, waaraan de jongste employé tot en met den administrateur onderworpen zijn. Deze bedrijven kunnen op den duur géén behoorlijke menschen uit Holland krijgen en dit zou slechts hun eigen zaak zijn, indien niet de geheele samenleving daarvan de gevolgen ondervond. *De Loc.* betreurt de kortzichtigheid van een betekenend aantal directies in Nederland, die de arbeidsvoorwaarden in Indië beneden peil houden. Het verschijnsel, dat Indië de verkeerde menschen krijgt, is een publieke zaak, die de ernstige aandacht verdient van ieder, die de betekenis van een gezonde, stevige en ontwikkelde Europeesche samenleving in Indië erkent.

Ijzerhout. Sandelhout.

Het Zelfbestuur in Beraoe (Oost-Borneo) heeft aan de K.P.M.-kolenmijn gezien, welk een voordeel voor land en bevolking zijn verbonden aan de vestiging van kapitaal. Van een intensieven houtaankap in de dichte oerwouden van N.O.-Borneo worden evenzoo groote voordeelen voor de bevolking verwacht. Amerikaansche reflectanten schijnen speciaal het oog te hebben op ijzerhout. Wanneer wordt aangetoond dat ijzerhout duurzamer is dan het Amerikaansche dennenhout, is het vrijwel zeker dat in de Ver. Staten er een goede markt voor kan worden gevonden. Bij de B.P.M. in Balikpapan liggen ijzerhouten dwarsliggers, welke ouder dan 40 jaren waren. De betere kwaliteit zal het bezwaar van den hooger prijs weten te overwinnen. Het transport over het aankap-terrein is moeilijk; de verscheping wordt zeer duur door het groote gewicht. De groote hardheid van ijzerhout levert geen bezwaar op voor de bewerking met de moderne werktuig-machines in de machinale houtbewerking. In San Francisco zijn negen houten palen, welke vijf jaren in gebruik zijn bij de havenwerken, afkomstig uit Ned.-Indië; zij zijn immuun tegen den houtworm, een der ergste vernielers van houtwerk in havens, waartegen nog geen ander hout bestand bleek. Anti-paalwormenhout komt vooral in Celebes voor. Celebes en andere eilanden van de Buitengewesten zullen ook door de Amerikanen bezocht worden. Bij deze onderzoekings-tochten gebruiken de Amerikanen een film-apparaat. Zij zullen op moderne wijze met de film hun rapport illustreren aan de heeren, die het kapitaal moeten fourneren. (S. H.)

Villanus vertelt in het *Soer. Hbl.* (9, 10, 11 en 12/10, 3de bl.) van „Het gewest Timor”. Eens was Soemba zoo beroemd om zijn rijkdom aan sandelhout, deze kostbaarste aller houtsoorten, dat niet

alleen zijn paarden hun naam daardoor verkregen, maar dat het eiland zelf menigmaal daarnaar werd genoemd. De winstgevende uitvoer van het genrige hout heeft echter reeds lang opgehouden. Slechts Timor heeft, onder alle kleine Soenda-eilanden, nog voorraden van belang. Daar is thans iedere boom geregistreerd en tot dominaal bezit verklaard. Jaarlijks wordt van de voorraden ten bate van de landshapskassen — met een klein aandeel voor de radja's persoonlijk — voor f 40.000 hout gekapt. Op deze wijze kan men het nog 40 jaar volhouden. Dan zullen de oude boomen verdwenen zijn, maar men hoopt dat in den tusschentijd zeer uitgestrekte aanplantingen tot volwassen boomen zullen zijn opgegroeid. Het kweken der jonge boomen heeft veel moeilijkheden veroorzaakt. Het lukte eerst niet den sandelboom uit zand te laten opgroeien. Een houtvester heeft tenslotte ontdekt, dat de jonge sandelspruit in haar prille jeugd den wortel van een andere plant noodig heeft om daarop te parasiteeren. Sedert men dat weet, heeft men met den aanplant geen last meer. Ook op Soemba trekt men partij van deze wetenschap, en is men bezig een nieuwen grondslag te leggen voor den ouden naam van het eiland en deszelfs paarden.

De Loc. publiceert brieven over „De Molukken” (8/10) en „Boven-Digoel” (11/10, blz. 5, Dr. Broersma); de malaria-aanval in Tanah-Merah is even onverwacht opgehouden, als hij werd ingezet. Het *Bat. Nwsbl.* (15/10) en het *Soer. Hbl.* (8/10, 3de bl. Z.) komen nog eens terug op de uitlatingen van den Landvoogd op Bali. Het *Soer. Hbl.* (4 en 6/10, 3de bl. Z.) en de *Deli Crt.* (16/10) wijden aandacht aan „De toekomst van Deli”.

Europeesche visch in Indië.

Met de teelt van de Europeesche vischsoorten in de proefvijvers van den Dienst der Binnenvisscherij te Poenten gaat het — naar de *Ind. Crt.* meldt — naar wensch. De forellen schijnen reeds geheel geacclimatiseerd te zijn en vertoonen geen verschillen met hun soortgenooten in Europa. Van het broed, dat in Mei j.l. als eitjes werd geïmporteerd, zijn thans 16 visschen over. Vijf edelkarpers werden een jaar geleden geïmporteerd. De duizenden jonge vischjes hiervan afkomstig, hebben thans reeds een lengte van 1 c.M. Het gevaar van het uitsterven van het ras der „Indische” edelkarpers kan als geweken worden beschouwd. Ook de teelt van de zeelt is uitnemend geslaagd. De karper (tombro), die bij de instelling van den D. d. B. nergens werd aangetroffen, wordt thans schier overal in de vijvers der bevolking als een inheemsche vischsoort gevonden.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Dr. Tjipto en de Regeering.

Het liberale dagblad *Bintang Timoer* te Weltevreden verklaart in het nummer van 19 September het niet eens te zijn met de meening van het *Soer. Hbl.*, dat de Regeering den heer Tjiptomangoenkoesoemo niet tot den Volksraad kan toelaten. Het zou geen teken van zwakheid zijn indien de Regeering in dit geval grootmoedig was en de interneering introk. De redactie herinnert aan de reeds eenige malen gepubliceerde verklaring van den heer Tjipto dat hij met de tegenwoordige Regeering wel een weg zag tot samenwerking tusschen haar en de intellectueelen.

Erkennende dat de Regeering in deze kwestie voor een zware taak staat — gelet op de houding der sana-partij — meent de redactie toch dat het de positie der Regeering zeer ten goede zou komen, indien zij den heer Tjipto als banneling naar Batavia deed verhuizen. De verkiezing van Dr. Tjipto doet de redactie denken aan hetgeen met Zagloel Pasja gebeurd is, die naar Port Said was verbannen, doch op verzoek van het volk naar Cairo terugkwam en premier werd. De redactie is van meening dat deze gelegenheid voor een „politieke verzoening” door de Regeering dient aangegrepen te worden.

In het nummer van 10 October geeft de redactie commentaar op het bericht van Dr. Tjipto's aanvaarding van het lidmaatschap van den Volksraad en het Aneta-communicé dat de G.-G. desondanks de interneering niet zal intrekken. Zij geeft uiting aan haar vrees, dat het gebrek aan vertrouwen in de Regeering daardoor bij het volk nog grooter zal worden; door deze beslissing wordt de overtuiging bij het volk gevestigd dat de Regeering geheel geen

oor heeft voor de verlangens van het volk, welke door deze kwestie overal tot uiting zijn gekomen. De partij der coöperators zal er zwakker door worden, die der non-coöperators sterker.

De Atjehers.

Onder een uit een ander blad overgenomen bericht over een moordaanslag op een Europeaan te Samalanga door een Atjeher, zegt de redactie van het Pan-Islamietische blad *Padjar Asia*, dat dus nog geen eind gekomen is aan het doden over en weer en het loeren op elkaar, daar in Atjeh. Wie er het eerst met aanvallen begonnen is, kan men niet in de geschiedenisboekjes lezen, doch wel in de Handelingen der Tweede Kamer, in de redevoeringen van Van Kol. Schrijver gaat niet verder op deze schuldvrage in, niet — zegt hij — omdat hij meent dat zijn landgenooten zoo goed op de hoogte zijn van de geschiedenis van Atjeh, want dat betwijfelt hij, doch omdat het zoo gevaarlijk is voor een journalist om die geschiedenis naar waarheid te vertellen.

De Indonesische studenten en de heer Westenek.

In het Javaansch-nationalistische blad *Trimboel* van 1 October wordt door Satiman uit Amsterdam de aandacht gevestigd op de zeer geringe animo onder de Indonesische studenten aldaar, om deel te nemen aan de promotiefuif van zekeren R. (arts, tot doctor gepromoveerd).

De reden is z.i. niet zozeer te zoeken in een oude veete tusschen bedoelden heer en de Perhimpunan-Indonesië-groep, als wel in de tactische fout van den eerste, om zich bloot te geven door in zijn proefschrift te gewagen van de groote verplichtingen aan den heer Westenek.

Schrijver verklaart dat deze voor de nationalistiche Indonesiërs — geen pseudo-Indonesiërs — is en blijft gelijk de roode lap voor een dollen stier.

Regentenopleiding.

De *Soeloeh Rajat Indonesia*, orgaan der Indonesische Studieclub te Soerabaja, plaatst een ingezonden stuk van een regent, waarin de schrijver een universitaire opleiding voor regenten warm aanbeveelt. In zijn motiveering voert hij aan dat de positie van de regenten tegenover de Europeesche beambtenaren en de intellectuele volksleiders een verhooging van de opleiding voor regentsbetrekkingen urgent maakt. Het bestaan van de hogescholen en wetenschappelijke instellingen te Batavia maakt de oprichting van zulk een opleidings-school aldaar wel mogelijk.

Kolonisatie.

In het nationalistiche blad *Darmo Kondo* te Solo van 27 September wordt een ingezonden stuk uit Menado geplaatst, waarin een schets wordt gegeven van den bloei der Javaansche kolonisatie in Gorontalo. De eigenlijke bewoners, de Minahasers, teekenen liever voor soldaat, dan braakliggende gronden te moeten verbouwen.

Schrijver spoort de Javanen die op Java geen empool kunnen vinden, aan naar de Minahassa, althans buiten Java te gaan en open terreinen te gaan bebouwen. De hulp van volksverenigingen wordt ingeroepen om in deze richting mede te werken.

Diversen.

In de *Bintang Timoer* van 1 October komt een Minahasser op tegen het plan van het comité tot herdenking van het 250-jarig bondgenootschap van de Minahassa met Nederland, waarbij men zijn dank voor dat verdrag zal betuigen. Hij merkt op dat de tegenwoordige verhouding en de zware belastingen niet wijzen op een bondgenootschap als in het contract is geslipuleerd. Het idee van de herdenking wijst op opvattingen van 300 jaar geleden en past niet in den tegenwoordigen tijd van eigen inzicht.

Darmo Kondo uit onder het motto „maoe boeang tapi sajang” (de wil is goed, maar 't is toch jammer), twijfel aan den ernst van het streven van den Volkenbond tot bestrijding van het gebruik van opium. Schrijver is n.l. van meening dat er een financiële factor achter zit die verhindert dat men afdoende maatregelen gaat treffen.

In hetzelfde blad wordt medegedeeld dat het bestuur van B. O., afdeling Solo, gereed is met de voorbereidende werkzaamheden voor den cursus voor vrouwen, waarop lessen in opvoeding en hygiëne zullen worden gegeven. Onderwijzers zullen zijn de heeren dokter Semeroe en Josowidagdo.

De redactie van het blad *Bintang Timoer* wijdt een beschouwing aan de komst van het eerste Hollandse luchtpostvliegtuig op 25 September en stelt deze gebeurtenis ten voorbeeld aan hare landgenooten. Zij vermaant hen wakker te worden en te trachten het ook zoover te brengen; men moet niet zeggen: „vroeger hebben wij den Boroboedoer kunnen maken,” doch: „waarom zijn wij nu niet meer daartoe in staat?”

Het Christelijke (Protestantsche) blad *Kristen Djawi* te Malang wijst, in verband met de benoe-

ming van enkele zelfstandige patih's in Oost-Java tot regent, op het feit dat de zelfstandige patih van Djember, die Christen is, zijn overplaatsing kreeg, terwijl te Djember een ander werd aangesteld. Hiermede is dus het vermoeden bewaarheid dat Christen-Inlanders nimmer de waardigheid van Regent zullen kunnen bekleden. Het blad *Soeara Moehammadiah* heeft in theorie niets tegen een christen-regent, doch het praktische bezwaar is dat de bevolking in een regent nog ziet het hoofd van haar godsdienst, den Islam.

Matahari Indonesia, een nationalistisch blad te Medan, meent dat het de bedoeling van den heer Colijn is om aan te sturen op de instelling van een staatscommissie voor onderzoek naar een regeeringssysteem voor Indonesië, omdat hij het beleid van de Regeering niet goedkeurt. Van Inlandsche zijde acht men dit beleid evenwel juist bijzonder goed en als gericht op zelfbestuur. Het artikel uit vrees voor herleving van Compagniestoestanden met Colijn als G.-G.; meer heil verwacht de bevolking van eene benoeming van Mr. Dr. Schumann tot opvolger van den Landvoogd.

In *Pemoeda Indonesia*, orgaan der studeerenden-vereening van dien naam, wordt verteld van de oprichting door de Bandoengsche afdeling, van de „Volksuniversiteit Tjahja”. Op deze universiteit wordt niet alleen onderricht gegeven in lezen en schrijven, doch ook in talen, economie, wis- en natuurkunde e.a. Alle lessen worden gratis gegeven aan Indonesiërs van elken leeftijd en van beide seksen, door studeerende jongelieden van de middelbare scholen. Doel is de bestrijding van het analfabetisme en kennisvermeerdering dergenen die geen schoolonderwijs kunnen betalen. Het ligt in het voornemen het arbeidsveld uit te breiden tot in alle kampoengs. In een week tijd hebben zich reeds 600 personen laten inschrijven, w.o. koelies, landbouwers, werklieden en zelfs tientallen vrouwen.

Oost- en West-Ind. Literat.-Ovzicht.

De Indische Gids.

November-afl. Een Indische Staatsinrichting door een Indiër ontworpen, door Dr. D. J. Hulshoff Poll (besprekingen der voorstellen zooals die door R. M. Noto Soeroto ontwikkeld zijn in het tijdschrift *Oedaya*). — Een pionier in West-Indië, door S. Kalf (levensbeschrijving van den Duitscher August Kappler, die van zijn 20e tot zijn 65e levensjaar in Suriname verbleef). — De brievenpost ten tijde van de Oost-Ind. Compagnie, door G. B. J. van Heuven. — Revue van brochures enz. — Koloniale literatuur. — Buitenland. — Varia.

Gaarne vestigen we er de aandacht op, dat de Indische Gids (in de laatste jaren verschijnend onder redactie van den heer G. Nypels) den 1en Jan. 1929 vijftig jaar heeft bestaan, en thans nog wordt uitgegeven door dezelfde firma die het maandschrift oprichtte, n.l. J. H. de Bussy te Amsterdam.

Een der oudste en beste tijdschriften sluit hiermede een periode af, waarop terecht met trots kan worden teruggezien.

Zoowel Redactie als Uitgever willen dit historische feit niet onopgemerkt laten voorbijgaan. Het a.s. Januari-nummer zal een jubileum-nummer worden zonder weerga. Ruim 50 artikelen van de hand van vooraanstaande personen in ons land zullen deze aflevering maken tot een van de interessantste bijdragen op koloniaal gebied.

Dit jubileum-nummer zal niet afzonderlijk in den handel worden gebracht; het zal worden toegezonden aan alle abonné's en aan hen die den wensch te kennen hebben gegeven dit te willen worden. Zij die zich thans als abonné opgeven, verzekerden zich dus van een exemplaar en zullen tevens de nog in 1928 te verschijnen afl. gratis ontvangen. De jaarlijksche abonnementsprijs bedraagt f 18.—.

De West-Indische Gids.

November-afl. De Curaçaosche begroting voor 1929 (Over den politieke toestand van Curaçao), door Mr. B. de Gaay Fortman. — Louis Apinto [de koning der smokkelaars aan de Marowijne], door H. Schütz. — De bestuursregeling van Suriname. Opruiming, door J. Bakker. — Een West-Indische leergang, door Mr. F. G. Schalkwijk. — Wat de expeditie van Cornelis Evertsen [van 1872—74] in Suriname deed, door Joh. F. Snelleman. — Nog iets over de Zilvervloot, door C. K. Kesler. — Boekbespreking. — Bibliographie.

Tropisch Nederland.

Afl. 14 (2 Nov.). De onrust in Indië en hare oorzaken. Java (III), door Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis. — Eenige schetsen uit Bantam (met ill.), door majoor G. L. Becking (vervolg). — Invoer van Sawo Manila in Holland, door Ir. W. Spoon (met ill.).

Oedaya.

November-afl. Titelpaat: Moskee in het regenschap Bandoeng. — Vrede door gebed, door A. Wiranata Koesoema, regent van Bandoeng. In memoriam: Pangéran Poerbo Atmodjo, regent van Koeto-Ardjo, door Dr. H. G. Heyting. Van kunst en kunstenaars: De houtsneden van Klooster, door Ir. H. von Essen (met ill.). — Drukken van een Javaan op het eiland Lombok door Mas Prijohoetomo (met ill.).

Natuurkundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Deel 87, afl. 2. Verslag omtrent den toestand der werkzaamheden van de Kon. Natuurk. Ver. het jaar 1927. — De geologische ligging der bo- triadische olie- en asfalt-afzettingen in de Molken, door G. L. Smit Sibinga. — Zelfbevruchting bij orchideeën, door Dr. J. J. Smith. — Een theorieën over het ontstaan van koraalriffen, door Dr. J. H. F. Umbgrove. — Kort overzicht van weer in Ned.-Indië in 1927, door H. P. Berlage. — Fragmenta Papua IV [Meervlakte en heuvelvoet], door Dr. H. J. Lam (met platen).

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Jaarg. 1928, afl. 10. Oorspronkelijke verhalen: De reorganisatie van het Boschwezen. Hydrologische cijfers en beschouwingen, door Roessel. — Doelbewuste kunstmatige menging djati met wildhout, door L. Gonggrijp.

De Indische Mercur.

No. 45 (7 Nov.). — Le palmier à huile, door Afd. Landbouweconomie; met een Wederw. aan die afdeling, door Jhr. F. C. van Heurn. De rietsoort P. O. J. 2878 op Mauritius, door H. C. Prinsen Geerlig's. — De sortatie en verking van rubber op de Amerikaansche markt. Kultuurberichten. — Financiële berichten en slagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — literaturopgaaft heeft betrekking op oliën, vet en wassen.

No. 46 (14 Nov.). De troonsbestijging van Keizer van Japan. De relatien in ouden tijd Holland tot Japan. (Herinneringen uit het archief van mijn vader), door Mr. G. Vissering. — Oezicht van de productenmarkt op Java en Madagadurende het tweede kwartaal van 1928. — economische toestand van Suriname in 1927 geleend aan het verslag van de Ver. voor Handel Nijverh. in Sur.). — Literatuur over aetherische oliën, boschwezen, geneesmiddelen, speceriedingsmiddelen, enz.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 14 (29 Sept.) Cheribonphosphaat, door White. — De bevolkeringsrubbercultuur beschouwd uit een oogpunt van diët, door Van der Kolf. — Een nieuwe cultuurproef [n.l. cassave-cultuur] in Suriname.

No. 15 (6 Oct.). Kosten en kostprijs bijjarige cultures, door S. J. Schoorl. — Resultaten van een 3-tal bespuitings- en bestuivingsproef door het Proefstation genomen in 1928, door van der Meer Mohr. — Ned.-Indische thee in land. — Vrije werving. Een proefneming in gouvernement Jogjakarta.

Indisch Militair Tijdschrift.

Het Oct.-Nr. is geheel gewijd aan herinneringen aan de Kon. Milit. Academie, ter gelegenheid het 100-jarig bestaan. Opper-, hoofd- en subterne officieren geven indrukken van hun stukjaren te Breda.

Orgaan van de Ned.-Ind. Officiers-Vereeniging.

Uit den inhoud der Sept.-afl.: Boven-Digoel zijn Fransch. Het paradijs van den banneling, door H. P. Maassen. — Mijn oorlogsindrukken, door Kolonel Lebaud (vervolg). — Chineesche geraals, door W. J. Lucardie. — De Hoofdcursus geheven. — Het eeuwfeest der Kon. Mil. Acad. Malang, door H. van Altena. — Nekkramp. mobilisatieherinnering, door H. L. Roelfsema. De Sovjet-constitutie, door Van Renesse.

Locale Belangen.

De afl. van 1 Oct. bevat o.m.: De Bestuursvorming in de practijk, door Rückert. — De missiën van artikel 71 der Stads-Gemeente-Ordnantie, door v. K. — Het Departement B. B. Woekerbestrijding, door Locale Ressorten, D. baron Mackay.

Afl. van 16 Oct. Uit en om het leven der Regschapsraden, door J. Mol. — Het wetsontwerp de Indische Pensioenfonds, door Mr. Ten Br. — De voorgestelde Motorrijtuigenbelasting provincie West-Java, door Margadant en Rückert. — Het verkeersvraagstuk in de groote sted door X.

De Mijningenieur.

October-afl.: Tijdelijke overneming van de ding van den Dienst van den Mijnbouw door Directeur van Gouvernementsbedrijven. — Uits der enquête inzake specialisatie bij den Dienst den Mijnbouw. — Geologische en agrogeologische kaartteering, door Dr. Ir. R. W. van Bemmelen.

Suriname.

Verschenen is het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer over de Surinaamsche begrooting voor 1929.

Vele leden verklaarden zich teleurgesteld over het feit, dat de Minister in de Memorie van Toelichting tot deze begrooting dezelfde stilzwijgendheid betracht, omtrent de economische ontwikkeling van Suriname, als ook reeds bij de behandeling der vorige begrooting door hen werd betreurd. Bij de Memorie van Antwoord hoopte men alsnog eenige gegevens omtrent den economischen toestand van dit gebiedsdeel te ontvangen.

Voorts vroeg men, hoe het nu stond met het algemeen plan omtrent het ten aanzien van Suriname te volgen beleid. Zulk een algemeen plan blijft, zoo merkten verscheidene leden op, vooral hierom noodzakelijk, omdat wel meer en meer blijkt, dat met kleine particele voorzieningen, zooals ook deze begrooting er weder eenige bevat vooral in den vorm van uitbreiding van het corps ambtenaren, een krachtige ontwikkeling van Suriname binnen afzienbaren tijd niet te bereiken valt.

Er werd in dit verband op gewezen, dat, terwijl in 1927 naar de meening van den Minister een verblijvende economische ontspanning in Suriname te constateeren viel, de opbrengst der voornaamste middelen over het eerste halfjaar van 1928 lager was dan die over hetzelfde tijdvak in 1927.

Voorts wees men op het tot dusver geheel uitblijven van eenig tastbaar resultaat der voor eenige jaren door sommigen zoo hoog aangeslagen plannen van den Ondernemersraad. Vooral betreude men het nog steeds afzijdig blijven van het Nederlandsche en Nederlandsch-Indische kapitaal, ondanks verschillende door het Gouvernement verleende faciliteiten. Sommige leden stelden de vraag, of de Regeering in het laatstgenoemde verschoonsel niet een aanwijzing ziet, dat de oplossing moet worden gezocht in de oprichting van gouvernementsondernemingen of — indien de Regeering daartegen bezwaar blijft maken — althans in de instelling van gemengde bedrijven.

Andere leden konden zich met deze gedachte niet vereenigen. Het Gouvernement behoort zich te bepalen tot het verwezenlijken van de algemeene voorwaarden, waaronder welvaart der bevolking en een gezond bedrijfsleven mogelijk zijn. Op dit gebied is ongetwijfeld in Suriname nog zeer veel te doen en deze leden ontkenen niet, dat in de afgelopen jaren de bezuiniging op sommige punten wel eens te stroef [? straf] is doorgevoerd, dat het streven naar beperking der uitgaven wel eens er toe geleid heeft, dat afbraak in plaats van opbouw plaats vond. Waardeering werd uitgesproken voor de werkzaamheid van het Suriname-studiesyndicaat. Zonder zich door teleurstellingen te laten ontmoedigen, heeft dit lichaam rustig en gestadig zijn arbeid voortgezet.

Sommige leden waren van oordeel, dat er op het gebied van wegeaanleg in Suriname een belangrijke achterstand is, welke zoo spoedig mogelijk moet worden ingehaald.

Enkele leden maakten zich ongerust over de „pénétration pacifique” van Amerika. Naar den stand van zaken ten aanzien van de bekende grensquaestie werd door eenige leden gevraagd.

[In verband met deze vraag achten wij het niet ondienstig hier te herinneren aan de verklaring door den Minister van Koloniën den 15en Februari 1928 in de Tweede Kamer afgelegd bij de behandeling van de Surinaamsche begrooting voor 1928:

„Van verschillende zijden is de grensquaestie weer in het geding gebracht. Ik zal daarvan thans niets zeggen dan dat, nu de zaak één keer in gang is gebracht, het ook mijn oprechte wensch is, dat zij zoo spoedig mogelijk tot een definitieve beslissing zal geraken. Schriftelijke en mondelinge gedachtenwisseling met mijn ambtgenoot van Buitenlandsche Zaken geven mij in dit opzicht goede verwachtingen.”

Zuid-Amerika is het klassieke land voor grensgeschillen. Nu is er weer een opgelost: In de N.R.Ct. van 16 November, Av.bl. D. vonden wij n.l. een Reuterbericht uit Rio de Janeiro, luidende:

„De hangende grenskwestie tusschen Brazilië en Columbia is geregeld met de onderteekening van een verdrag, dat Brazilië haar traditioneele grens over de lijn Apaporis-Tabatinga verzekert.”

Om nu terug te komen op het Voorloopig Verslag:

Op de invoering in Suriname van het instituut der voorwaardelijke veroordeeling werd opnieuw door eenige leden aangedrongen.

Verscheidene leden betuigden hun instemming met de voorstellen tot uitbreiding van het geneeskundig personeel, eeneinde een krachtiger bestrijding der in Suriname heerschende besmettelijke en volksziekten mogelijk te maken.

Andere leden gaven als hun oordeel te kennen,

dat te weinig geld beschikbaar wordt gesteld voor de verbetering der hygiënische toestanden.

Verscheidene leden betuigden hun instemming met het voorstel der regeering om nog niet over te gaan tot de verhooging der belasting op bauxiet waartoe door de koloniale staten was besloten.

Ook uit een practisch oogpunt kwam deze sterke verhooging der belasting op een bepaald bedrijf hun bedenkelijk voor. Zulk een maatregel is zeker niet in staat het particulier initiatief te prikkelen een onderneming in Suriname te vestigen.

* *

„De West” van 16 October schrijft dat Dr. Stahel, de Directeur van het Proefstation, in de laatste weken van zijn verlof een reis zou maken door Spanje, om zich op de hoogte te stellen van de citruscultuur in dat land.

* *

Wij lezen in „De West” van 19 Oct.:

„De Londensche School voor tropische hygiëne heeft twee jaren geleden eenige geleerden gezonden naar Britsch West-Indië, om een onderzoek in te stellen naar de oorzaken — en meer nog de bestrijding — van filaria en inheemsche nierziekte.

Hoofd van de zending was Dr. W. A. Grace, die eenige maanden geleden ook een kort bezoek bracht aan Suriname.

De zending is nu afgelopen. Het rapport is nog niet verschenen. Volgens de Trinidad Gleaner is men echter hoopvol gestemd en vertrouwt men, dat een effectief serum tegen de filaria zal worden gevonden. In Demerara constateerde Dr. Grace dat de filariaziekte voorkwam bij twintig procent van de inwoners.

* *

De petroleumhistorie in Suriname wordt vermakelijk. In „De West” van 28 October lezen wij n.l.:

„Uit Nickerie komt het eenigszins wonderlijke bericht, dat de rechter van instructie en de advocaat-generaal druk bezig zijn naar petroleum te zoeken. De beruchte Houdelet, tegen wien een klacht was ingediend zou namelijk in de instructie hebben verklaard, dat hij wel is waar geen petroleum op Paradise had gevonden, maar wel in den Corantijnpolder. Voor de volledigheid van het onderzoek schijnt men hem nu de gelegenheid te geven zijn bewering waar te maken, zoodat de twee genoemde rechterlijke ambtenaren en de verdachte Houdelet zich thans in Nickerie bevinden, ijverig borend naar petroleum.”

* *

„De Surinamer” van 25 October schrijft:

„Uit de Sumatrapost vernamen wij, dat de Handelsvereniging Amsterdam nieuwe terreinen ter exploitatie gaat zoeken in Afrika. De ambtenaar van het thee-proefstation te Buitenzorg Dr. Vagelen zal daarheen een reis ondernemen. De Handelsvereniging zoekt het dus blijkbaar liever in Afrika dan in Suriname.”

* *

De „Simaloer” bracht, aldus lezen wij in „De West”, te Paramaribo aan 662 Javaansche immigranten. Het schip vertrok 22 Augustus van Java met 667 hoofden. Op reis overleden 2 mannen en 1 vrouw. Een der immigranten deserteerde in een tusschenhaven, terwijl één vermist wordt.

Bij aankomst werden 16 immigranten naar het hospitaal vervoerd. De algemeene gezondheidstoestand was gunstig. Vijf dagen na aankomst waren de immigranten reeds verdeeld over de plantages.

* *

In de N. R. Ct. van 16 November, Av.bl. D, een zeer interessante beschouwing over „Luchtaart in West-Indië.” De blijkbaar zeer deskundige schrijver acht een vliegdiens tusschen de Nederlandsche gebiedsdeelen in West-Indië en de naburige landen van meer belang dan een poging om naar Suriname en Curaçao te vliegen.

.....„Daar echter — aldus de schrijver — de reeds genoemde Aviation Corporation zich gereed maakt in deze gewesten het luchtverkeer te openen, is het niet alleen gewenscht, een door Nederlanders georganiseerden vliegdiens aan te vangen, althans eenige proefdiens in te stellen, doch tevens zeer urgent, wil niet alle Nederlandse invloed op deze belangrijke verbindingen ontbreken.”

.....„Zouden de groot-Nederlandsche belangen op deze wijze niet beter worden gediend, dan door te trachten, met risico van menschenlevens en kostbaar materiaal, éénmaal den sprong door de lucht van Holland naar West-Indië te volbrengen?”

O.i. een denkbeeld dat overweging verdient.

* *

Wij vestigen de aandacht onzer lezers op eenige interessante artikelen over Suriname:

1e. „De Indische Gids” van November: „Een

De Periskoop. Alg. Weekbl. voor Suriname.

Uit den inhoud van het 6 Oct.-Nr. Naar Groot-Batillon, Bethesda en de Joden-Savanne (slot in Nr. van 13 Oct.). — Met schoolkinderen naar Bauxiet-onderneming „Ongelijk”, door Ph. J. Lamond (met vervolg en slot in de Nrs. van 13 en 20 Oct.). — De muskietenplaag van 1926, door L. E. — Nr. van 20 Oct. Een excursie naar Groningen (in het Saramacca-district), door B. R. — Aardbeving in Suriname op 21 Oct. 1766.

Zending en Missie.

De Katholieke Missiën. November '28. Schoonheid [bij de Kanakken, Nieuw-Guinea], door P. Coenen (met ill.).

De Volksmissionaris. 15 Nov. '28. Uit Suriname. Opening eener nieuwe school [voor Britsch-Indische kinderen], door H. Helmer. (Met ill.).

Onze Missiën in Oost- en West-Indië. Nov. '28. Tweede reis naar West-Nieuw-Guinea ter voorbereiding van eene eventueel op te richten R.K. Missie-Statie, door Dr. M. Neijens (slot). — Ons werk op Midden-Java, door B. J. J. Messer. — De Poenale Sanctie. Geleidelijke afschaffing.

St. Claverbond. Nov. '23. Naar de Java-Missie, door Fr. Dirks S.J. (vervolg). — De wajang, door B. Coenen S.J.

Berichten uit de Heidenwereld. Nov.-Nec. '28. Jaarverslag Suriname Zending, door Burkhardt.

Nederlandsch Zendingsblad. Nov. '28. Het eeuwfeest der Rijsche Zending. — Ouderlingen in Midden-Celebes, door Alb. C. Kruyt. — Zending der Amerikaansche Methodisten op Java, door A. J. Blik. — Met de „Warta Sari” (Zendingsfilm) op reis naar Suriname, door J. F. Hattemeijer.

Het Missiewerk. Nov. '28. Het Apostolisch Vicariaat van Nederlandsch Nieuw-Guinea en Molukken (met kaart), door J. Vermeulen (Historisch overzicht der R.K. Missie).

Wolanda-Hindia. Nov. '28. Javaansche Langskampen. Met ill., door Dr. G. Royer. — Van menschen en dingen. De passar. II. Met ill. — De gelukkige(?) heidenen (vervolg). (Met ill.).

(Indisch) Vrijzinnig Weekblad.

No. 26 (15 Sept.) De landrente op Soematera's westkust (Struisvogel-politiek. De kiem voor grooimoeligheden), door S. M. Latif. — Inlandsch ambtenaar, door L. H. C. Horsting (Beschouwing over diens positie). — Iets over het rassenstrijd in Zuid-Afrika en hier, door A. E.

* *

Nederlandsch-Indien, door Dr. J. H. Meijer, eenheid van Prof. J. C. van Eerde. (Veröfentli-ningen des Vereins zur Förderung der Holland-landsche im Ausland). Mit Abbildungen. (N.V. Druk-kerij „De Residentie”, Den Haag).

Colijn over Indië, door Prof. Dr. C. Snouck Hur-onje (Overdruk eener reeks artikelen in „De Telegraaf”). Amsterdam, H. J. W. Becht.

„Centrale Kamer van Koophandel” voor Nederlandsch-Indië? door Alb. Bos. (In- en Uitvoer, Nov.). — De assortimenten van de Java-Suiker, door Dr. H. C. Prinsen Geerligts (Id. 12 Nov.).

Java, het goud- en zilvereiland, door Ir. P. H. H. (De Ingenieur. 10 Nov.).

Welvaartsonderzoek in Nederlandsch-Indië, door E. P. Wellenstein. (Econ.-Statistische Berich-ten. 7 Nov.).

Advies der Commissie inzake defensie ange-legenheden, ingesteld door den P.E.B. (Extract uit een rapport, samengesteld door kolonel A. F. H. Winter en den kap.-luit. ter zee D. Vreede). (Or-gan van den Ned. Ind. Politiek-Econ. Bond. 30 Sept. '28).

Java seen from the air (serie foto's). — Tosari-lands, by M. Oostwoud-Wydenes. (with ill.). (In-ter-Ocean. June '28).

Naar den Bromo, door S. Kalf. (Ons eigen Tijd-schrift VI, bl. 341).

De luchtverbinding Nederland-Indië, door A. P. Heesman. (Groene Amsterdamer. 29 Sept. '28).

De godsdienstige rechtspraak in Nederlandsch-staatsrechtelijk beschouwd. Proefschrift door J. J. van de Velden. (Leiden, Drukk. A. Vros).

Der Schiedsspruch über die Palmas (Miangas) von Dr. M. Langhans-Ratzeburg. Mit Kärt-chen. (Petermann's Mitteilungen. 1928, Heft 11-12).

De vader van het Cultuurstelsel (Graaf Jan van Bosch), door S. Kalf (met portret). (De Ind. Verlofganger. 16 Nov. '28)

Wissel In- en Verkoop Credietbrieven Telegrafische Uitbetalingen	<h2 style="margin: 0;">Hollandsche Bank voor West-Indië</h2> <p style="margin: 0;">Keizersgracht 255 AMSTERDAM (C) Tel. 31290 en 35290</p> <p style="margin: 0;">CURAÇAO CARACAS VENEZUELA</p> <p style="margin: 0;">Belast zich met alle Bankzaken op West-Indië, Venezuela, Columbia en Midden-Amerika. 5008</p>	Incasseeringen Handelsinformaties Rembours- en Document.-Credieten
---	---	---

pionier in West-Indië" (August Kappler) door S. Kalff.
2e. In de „N. R. Ct.” van 14 Nov. Av.bl. A: „Rassenpolitiek in Suriname”, door Mr. Dr. P. H. W. G. van den Helm.
3e. In de „N. R. Ct.” van 18 Nov. Ochtendbl. D: „Suriname en de herroeping van het Edict van Nantes”, door C. K. Kesler.

Curaçao.

Wetgeving per brief.

De K. R. gaat voort op den ingeslagen weg. Men oordeelt naar deze aanhaling uit een brief aan den gouverneur:
„Reeds in zijn meeraangehaald schrijven van 3 Maart heeft de Koloniale Raad uiting gegeven aan zijn beginsel om slechts bij (supplettoire) begrotingen credieten toe te staan.
Thans wordt voorgesteld de bekostiging der werken uit „Onvoorzien”, alhoewel deze post al lang overschreden en niet eens voor overschrijding vatbaar is. Aangezien echter het sinds afgetreden Bestuur toch meer dan eens per brief credieten op onvoorzien te verantwoorden heeft aangevraagd en de Raad uit dezen hoofde daartegen geen onoverkomelijk bezwaar gemaakt heeft, zou hij zich niet verantwoord achten tegenover het interimair Bestuur zoo maar een ander standpunt in te nemen, te meer, waar blijkbaar de ingeslagen weg gevolgd is om meerderen spoed te betrachten. Met de verzekering, dat ook de constitutioneel juiste weg in snel tempo gevolgd kan worden, zou de Raad het Bestuur willen verzoeken dien in den vervolge wel te willen kiezen en in gevallen als het onderhavige bij supplettoire begrooting 's Raads medewerking te vragen.”

Salarisherziening eind kein ende!

De Gouverneur heeft weer een commissie voor de salarisherziening benoemd. De *Amigoe* juicht het toe, „want als een salarisregeling ontevredenheid verwekt heeft in een groot deel der ambtenaarswereld alhier, dan is 't wel de laatste, zoo geheel willekeurig opgestelde”. De Commissie bestaat uit de volgende heeren:
de Administrateur van Financiën, als lid, tevens voorzitter, de Directeur O. W. als lid, tevens plaatsvervangend voorzitter, de Directeur van 's Lands Radio en Telefoon dienst, de Directeur van 's Lands Watervoorziening, de Directeur van O. G., de Gouvernementssecretaris, de Havenmeester, de Inspecteur v. h. onderwijs, de Procureur Generaal bij het Hof v. Justitie, de Vicaris Provinciaal, de Voorzitter v. h. Hof van Justitie, de Voorzitter v. d. Kerkeraad der Ned. Herv. Isr. Gemeente, de Voorzitter v. d. Kerkeraad der Ned. Port. Isr. Gemeente, de Voorzitter v. d. Kerkeraad der Ver. Prot. Gemeente, als leden.
„Het doel van genoemde Commissie is een voorstel tot wijziging en aanvulling der nieuw ingevoerde bezoldigingsregeling samen te stellen, en dit voorstel, vergezeld van eene toelichting, bij den Gouverneur in te dienen”, schrijft de *Amigoe*.
Als er nu maar eindelijk een einde aan komt.

Vreemde toestanden.

„La Cruz” meldt dat verleden Zondag voor acht dagen op Aruba een Venezolaan een Bonairiaan, Clement Winklaar genaamd, bij een vechtpartij met een revolver gedood heeft.
Ook heeft een arbeider een ander met een stok doodgeslagen.
Naar wij vernemen werd een man zwaar gewond langs den weg gevonden. Verschillende menschen waren reeds voorbij gegaan. Eindelijk werd hij door een Arubiaan in zijn huisje gesleept. De dokter werd gewaarschuwd, die aangekomen constateerde, dat wanneer men hem vijf minuten later geroepen had, de man aan bloedverlies zou gestorven zijn.
Men klaagt er steen en been over het woest en onverantwoordelijk hard rijden der auto's, terwijl verschillende chauffeurs, vooral onder de vreemdelingen, niet eens een rijbewijs hebben. Bijna geen dag gaat er voorbij, of er hebben ongelukken plaats. Verleden week Donderdag werden twee mannen, die tegen den muur van hun huis zaten, door een auto aangereden. Een ervan kwam zoo in de knel, dat hij op slag dood was. Bij de gerechtelijke lijk-schouwing bleek dat zijn hart in tweeën was gescheurd. Dringend vraagt men er om versterking van politie.

Want ook is het reeds herhaalde malen voorgekomen, dat men een auto stal, ermee van door ging en soms zwaar beschadigd maar hier of daar achterliet.
(A. d. C.)

Andere berichten van Aruba.

„La Union” heeft van Aruba vernomen dat de „Lago Oil & Transport Co.” is overgegaan aan de „Pan American Petroleum Co.”, terwijl de „Lago Shipping Co.” belast blijft met den aanvoer van ruwe olie van Maracaibo naar Aruba.
„La Union” meldt, dat de heer Th. Ruiz zijn plantage aan de „Arend Petr. Mij.” verkocht heeft voor de som van f 35.000. Naar verluidt is deze maatschappij van plan op de plantage „Bubali”, waarvan wij onlangs den aankoop meldden, een hospitaal op te richten, terwijl de plantage van den heer Ruiz benut zal worden voor het teelen van groenten.
Volgens hetzelfde blad bezit de „Lago” of liever de „Pan-American”, waaraan de „Lago” is overgegaan, thans aan de St. Nicolaasbaai 36 tanks van 80.000 barrels (van 50 galon) ieder en 45 van 15.000 barrels De maatschappij heeft thans met de „Chicago Bridge & Iron Works Co.” een contract afgesloten voor den bouw van 10 tanks van 80.000 en 10 van 15.000 barrels.
In Januari denkt men te beginnen met de raffinaderij, waarmede men volgens berekening 100.000 barrels per dag zal kunnen raffineren.
Ook de „Eagle” gaat haar tankpark uitbreiden. Hoeveel is echter nog niet bekend.
Met de uitbreiding van het Hospitaal San Pedro, die men onderhanden heeft, hoopt men in het begin van het volgende jaar klaar te zijn.
Aruba telt thans 326 auto's en 430 chauffeurs.
(A. d. C.)

De nieuwe gezaghebber van Aruba.

De *Amigoe* schrijft over de benoeming van den heer Wagemaker:
„Deze week is van Nederland naar hier vertrokken de heer I. Wagenmaker, gezaghebber 1ste klas van Oost-Indië, die met verlof in Nederland zijnde, door den minister ter beschikking van den gouverneur van Curaçao gesteld is, om als gezaghebber van Aruba benoemd te worden, als opvolger van den heer F. J. Quast.
Men moge over de hoedanigheden van den heer Quast als gezaghebber van Aruba denken zooals men wil, algemeen is men ontevreden, om niet te zeggen verontwaardigd, over de wijze waarop deze ambtenaar, zonder eenige waarschuwing of kennisgeving van te voren aldus gedwongen wordt heen te gaan. En dat, terwijl toch reeds de sinds afgetreden gouverneur in Nederland om een nieuwen gezagvoerder gevraagd had, en vóór zijn vertrek wist dat door den minister conform zijn verzoek een O. I. ambtenaar was aangewezen.
Hoe dit te rijmen met het feit, dat naar wij vernemen, nog bij zijn laatste bezoek de afgetreden gouverneur zijn tevredenheid met het bestuur van den heer Quast als gezaghebber had te kennen gegeven, is ons niet recht duidelijk. Een fraaie geste lijkt het ons niet.”

Geschiedkundige sprokkelingen.

Uit het doopboek der Gereformeerde Kerk op Curaçao:
13 Sept. 1789: „Een kind Clara Matthias”. Ouders: Matthias Florimon Levy en Olliana Francisca, negers, Egtelieden en Ledematen der Kerke”.

Uit den Verren Vreemde.

Paria's.

Een van de lastigste vragen, waarvoor de Commissie-Simon in Britsch-Indië zich geplaatst vindt, is die der Paria's, der *untouchables*. Wij hebben er hier al meer over gesproken, maar de quaestie blijft dringend actueel. De moeilijkheid betreft niet alleen de positie van de niet aan te raken laagste vijfde klasse, maar ook die van de verdeling der anderen in Brahmanen, Banijs en lagere kasten. De puzzle wordt nog meer ingewikkeld wanneer men bedenkt, dat er, afgescheiden van die kastenverdeling rekening is te houden met de tegenstellingen Hindoes, Parsis of Muselman, Mahars, Chamars of Bhangis. Maar de *depressed classes* vormen toch het lastigste geval.
Millioenen, die 1/8 van de geheele bevolking van

Br.-I. uitmaken, worden beschouwd als menschen van een zoo laag gehalte, dat voor alle anderen een vondige aanraking alleen al iets is om van te wagen. Van die paria's hebben er zich opgewerkt tot hooge bekwaamheid. Maar deze blijven daarbij uitgesloten van elken omgang en van elk samenleven met wie tot een hogere kaste behoort.

Voor de Commissie Simon traden in Bombay Dr. Amberkar en Dr. Solambi op, beiden leiders van de *depressed classes*. Zij gaven een treffende schets dering van het lijden, eeuwen lang, van de als rein uitgesloten, van wie er thans 3 millioen men alleen in 't bestuursgebied van Bombay kunnen, nu hervorming aan de orde is, niet in die toestand gelaten worden. Een omstandigheid, die het pleidooi van deze woordvoerders niet gemakkelijker maakte, is dat die *untouchables* onder elken der ook weer in klassen verdeeld zijn, zooals de draagzaam tegenover elkander staan, dat b.v. huwelijken van iemand uit de Maoengklasse met een Mal uitgesloten is.

Volgens 't oordeel van velen zou plotse opheffing van de uitsluiting der verdrukten, bij de hooge kasten een zoodanig verzet uitlokken, dat de ergste gevolgen voor de rust van Britsch-Indië hiervan vreezen zouden zijn.

Dat belangrijke tempering van de tegenstelling praktisch mogelijk is, zonder ontrouw te worden aan de goede Hindoe-beginselen, is in enkele deelen van Britsch-Indië en op Bali te leeren, maar in traditiën verstokten kunnen zich voor die verbeterde toestanden niet tot een onbevungen oordeel werken.

De Commissie Simon zal haar onderzoek t. d. in andere provincies voortzetten. Wat tot nu toe bekend werd over de door haar gehouden zitting bevestigt dat in de Hindoesamenleving in Br. toestanden, gebruiken en verhoudingen voortstaan, waarin elk begrip van redelijk en zedelijk wordt gemist.

Wij kennen de toestanden in Br.-I. niet doende om dieper in de vraag te kunnen ingaan, stellen ze dus ten volle als een vraag: Zouden paria's niet, in groot aantal, als vrije lieden kunnen koloniseren in de gebieden van Oost- en West-Nederlandsch-Indië, die nood aan werkkraft hebben?

Japan—China—Ned.-Indië.

Er is in den laatsten tijd met bijzonderen nadere aandacht gevraagd voor het terugloopen van de voercijfers uit Nederland naar Indië, in vergelijking met die van andere landen. De commissie voor economische politiek heeft weer een commissie noemd ter speciale bestudeering van de Nederlandsbetrekkingen met N.-I. Deze, die onder presidium staat van den heer F. K. J. Heringa, en Ir. de Kruyff tot secretaris heeft, heeft een rapport gebracht, dat de juistheid van den voormelden druk, met sprekende cijfers en gegevens bevestigt.
Wel is in de jaren 1913—26 de totaal-invoer van Nederland in N.-I. met 7 millioen vooruitgegaan, maar in datzelfde tijdvak ging die van Gr. Brittan 30, van Duitschland 49, Italië en Zwitserland 14, N. Amerika 65, Japan 75 en Australië 14 millioen gulden vooruit.

Sedert 1925 is er eenige verbetering ten gunsten van den Nederlandschen invoer, maar deze neemt den algemeenen indruk, door de voormelde cijfers bevestigd, toch niet weg.

Uit het rapport halen wij de beschouwingen die betrekking hebben op 't aandeel van Japan op 't mogelijk aandeel in de toekomst aan China toe te denken.

Als oorzaken van den percentischen achteruitgang van Nederlands aandeel in de invoeren in N.-I., te noemen: de industrialisatie van het Oosten en de toenemende concurrentie van andere landen.

De toenemende industrialisatie van landen als Japan, China en Australië, welke landen zeer gunstig gelegen zijn ten opzichte van N.-I., heeft de handel van N.-I. verstrekkende gevolgen had. Niet alleen heeft N.-I. in die landen nieuwe afzetmarkten gevonden voor zijne uitvoerproducten, maar tevens is het op zijn beurt een belangrijk zetgebied geworden voor artikelen van hennipniverheid.

De ernstigste concurrent voor de Westersche nijverheid is Japan. De Jap. concurrentie doet zich in N.-I. in de eerste plaats gevoelen in de groepen manufacturen, aardewerk en porcelein, glas en glaswerk, en verder in bijna elk artikel, dat voor de landsche markt, de z.g. *passar-artikelen* dus, ingevoerd wordt. Indien de Jap. nijverheid een artikel van genoeg belang vindt om er zich krachtig op te zetten, dan is het in het algemeen alleen de quaestie van tijd, dat de Europ. invoeren tot een minimum teruggebracht zijn.

Als voordeel voor de Jap. industrie is nog te noemen, dat over het algemeen de kosten voor den Jap. importeur zeer veel lager zijn dan die van zijn Europ. concurrent, daar door den eerstgenoemden o.a. veel lager salarissen worden betaald.

De Ned. textielindustrie verkeert in een iets minder gunstige positie dan bijv. de aardewerkindustrie, daar de Twentsche katoenijverheid er voor gezorgd heeft, de kosten zoo gering mogelijk te maken, zoodat het verschil tusschen verkoopsprisen Java en netto-provenu voor den fabrikant tot minimum wordt gereduceerd.

Tot zoover hetgeen wij uit het Commissie-rapport ergeven. Zoo, die in Ned. de arbeidsvoorwaarden beheeren of trachten te beheerschen, mogen aan het verschijnsel volle aandacht geven. Indien de Ned. ijverheid en de Ned. handel, ten opzichte van zijn mededingers, niet gehandicapt waren door voorafritten en regelingen, die de kosten van productie administratie verhoogden, zou de vooruitgang van Ned. import in N.-I. een veel gunstiger beeld kunnen vertoonen.

Berichten der Afdelingen.

Afdeling Amsterdam.

VOORDRACHT MET LICHTBEELDEN. Woensdag 28 November a.s., des avonds 8.15 zal de oud-Gouverneur van Sumatra's Oostkust, de heer C. J. van Kempen, in de groote Aula van het Koninklijk Instituut een voordracht met lichtbeelden houden over „Beelden uit de Oostkust van Sumatra“.

L. D. PETIT, Secr. Afd. Amsterdam, Van Breestraat 21. Telef. 22490.

Afdeling Apeldoorn.

De plannen voor het houden van een Indischen vergadering hebben jammerlijk schipbreuk geleden: slechts 25 inschrijvingen..... Woensdagavond 14 dezer trad voor de afd. mevr. Beresteyn-Tromp op, om te spreken over „Indische kunstnijverheid“ met veel demonstratie-materiaal en een serie mooie plaatjes. Slechts 40 belangstellenden in de groote zaal van Hotel v. d. Burg..... Voorwerpen waren ook Donderdag d.a.v. nog te bezichtigen. Bezoek ook weer zeer matig.

De Secretaris, J. C. BAARS.

Afdeling 's-Gravenhage. TABAKS-FILM.

het Bestuur van de Afdeling 's-Gravenhage der Vereniging „Oost en West“ geeft hiermede kennis, dat op zaterdag 7 December a.s. in het Trianon-Theater, Prinsengracht 40 alhier, de door den heer Willy Mullens opgenomen Tabaksfilm, welwillend afgestaan door het tabaksbureau te Amsterdam, zal worden vertoond. Met

het oog op de te verwachten groote opkomst heeft het Bestuur besloten deze filmvoorstelling op genoemden dag tweemaal te doen plaats hebben, n.l. een middagvoorstelling te 2.30 uur en een avondvoorstelling te 8 uur. De middagvoorstelling is geheel gelijk aan de avondvoorstelling. Uitnodigingskaarten worden den leden toegezonden. Gedurende een tiental dagen vóór de voorstelling zal in het Gebouw van het Hoofdbestuur, Korte Voorhout 6, gelegenheid bestaan tot het in oogenchouw nemen eener kleine tentoonstelling, betrekking hebbende op de tabakscultuur.

Afdeling Haarlem en Omstreken. DE FILM MELAWAN GELAP.

Door het Comité Zendingfilm te Amsterdam werd Maandag en Dinsdag 12 en 13 November in het Gemeentelijke Concertgebouw te Haarlem de film Melawan Gelap (Strijd tegen de Duisternis) vertoond. Deze film kan als een vervolg beschouwd worden op de reeds eerder vertoonde film Warta Sari (Het Beste Bericht). Warta Sari gaf een overzicht van den arbeid van het Nederl. Zending Genootschap op Java. De film Melawan Gelap geeft dat van dien arbeid op Noord-Sumatra, Borneo, Midden-Celebes en Noord-Nieuw-Guinea. Het eerste deel der film geeft ons verschillende kijkjes van het werk der Zending onder de Karo, Bataks ter Oostkust van Sumatra. Aan mooie natuurtafereelen was dit deel der film niet rijk. Anders was dit met het tweede deel dat ons verplaatst naar Zuid-Oost-Borneo. Dat Borneo het land is van de machtige stroomen, bevaarbaar tot ver in het binnenland, en van de donkere oerbossen, werd hier duidelijk gedemonstreerd. Het derde deel vertoont het zendingswerk in Midden-Celebes en het vierde deel plaatst ons in Noord-Nieuw-Guinea. Wat door de Zending ook hier is bereikt, valt alleszins te waardeeren. Wie over het werk van de Protestantische Zending in deze deelen van den Indischen Archipel meer wil weten ga deze film zien. Het Comité Zendingfilm geeft daarbij een boekje uit dat waardevolle gegevens verschaft voor het beter begrijpen van de film. Op verzoek van het Dagelijksch Bestuur als Redactie van het Koloniaal Weekblad woonde ik de vertooning bij en meen met dit kort verslag te mogen volstaan. Haarlem, 14 November 1928. H. P. DEINUM.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur.

Telegrafische gelukwensch. Bij terugkeer uit Indië op Schiphol van het 5e vliegtuig, de H.N.A.E.N., op 16 dezer, zond het Hoofdbestuur der vereniging den volgenden telegraf. gelukwensch: „Bemanning vliegtuig Indië, Schiphol. Den koe-nen vliegeniers welkom en hulde.“

Van het Informatie-Bureau.

UITZENDING VOOR 'S LANDS DIENST IN SURINAME EN CURACAO. Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Suriname en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement v. Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging. 10. Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname: 2 hoofdonderwijzers. 20. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao: a. 4 hoofdonderwijzers; b. 2 geneesheeren voor den openbaren gezondheidsdienst. Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 1de afdeling van het Ministerie van Koloniën.

COMMISSARIAAT VOOR INDISCHE ZAKEN.

Uitzending voor 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië. Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging: a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte; b. onderwijzer en onderwijzeres bij het m.u.l.o. (vereischte bevoegdheden hoofdakte en akte wiskunde l.o. of de middelbare akte K1, of hoofdakte en akte landbouwkunde l.o., of hoofdakte en twee der bijakten Engelsch, Duitsch en Fransch l.o., of hoofdakte en middelbare akte A Engelsch of Duitsch of Fransch); c. leeraar bij het openbaar middelbaar onderwijs: 1. Nederlandsche taal; 2. Duitsche taal (volledig bevoegd of in het bezit van de akte Duitsch A met een andere middelbare akte, uitgezonderd schoonschrijven); d. Gouvernementsarts bij den Dienst der Volksgezondheid, waaronder één ervaren chirurg, een physio-loog en 2 psychiaters (dienstverband 3 of 5 jaren); e. leeraar-apotheker bij de apothekersassistenten-school te Weltevreden;

f. landbouweconsulent bij den Landbouwvoorlichtingsdienst; g. predikant bij de Protestantische kerken; h. petrograaf (mijnningenieur of geoloog) bij den Dienst van den Mijnbouw; i. electrotechnisch ingenieur bij den Dienst voor Waterkracht en Electriciteit; j. rechterlijk ambtenaar (uitsluitend doctorandi in het Nederlandsch-Indisch recht komen in aanmerking); k. gegradueerd adjunct-accountant bij den Belasting-accountantsdienst (diploma rekeningwetenschap vereischt); l. accountant en adjunct-accountant bij den Gouvernements-accountantsdienst; m. gediplomeerd opzichter 1e klasse voor de periscoop-werkplaats en het Drägermagazijn van het Marine-Etablissement te Soerabaja (alleen oud-torpedomakers komen in aanmerking); n. militair-apotheker 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst); o. officier van gezondheid 2de klasse Röntgenoloog (in vasten of tijdelijken dienst). Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, afdeling B, eerste bureau (voor de betrekkingen, genoemd onder a t/m m), en tot afdeling C voor de betrekkingen onder n en o).

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIË:

- Mej. T. Beetstra, Hertenlaan 39, Apeldoorn; Mej. M. Pons, Agnietenstraat 2, Utrecht; Mej. E. A. Roos, Bosch en Duinlaan 14, Bloemendaal; Mej. W. van Barneveld, Agnietenstraat 2, Utrecht; Mej. G. Mulder, Molenstraat 19, Santpoort; Mej. A. E. Bouwmeester, Prov. Ziekenhuis, Santpoort; Allen verpleegster bij het Krankzinnigenwezen. Ir. J. Westerveld, Ingenieur 3e kl., dienst v. d. Mijnbouw, Voorstraat 107, Delft. Mr. A. A. Lammers, Ambtenaar ter besch. b. d. Belastingdienst, Kerkstraat 35, Strijen. Mej. C. C. L. Corino, Goudscheestraat 61, Rotterdam; Mej. L. Drukker, Duinlustparkweg 58, Santpoort; Beiden verpleegster 1e kl. bij het Krankzinnigenwezen.

OOST-INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

- J. A. H. van Rhee, Controleur van de Belastingen te Semarang; Van Aerssenstraat 290, 's-Gravenhage. Mej. Ch. G. C. Ouwering, Onderwijzeres der 3e kl. bij het O. E. L. O., Mauritsstraat 56, Utrecht. L. J. F. van der Heijden, Onderwijzer der 3e kl. bij het O. E. L. O., Pensmarkt 26, 's-Hertogenbosch. Mevr. J. A. G. Roelofs geb. Weijergang, Commies bij het Dept. van Gouv. Bedrijven, Julianalaan 57, Overveen. J. G. W. Niesman, Techn. ambt. 4e kl. bij den P.T.T.-dienst, Bosschestraat 97, Scheveningen. E. Nienkemper, Politie-opziener bij de Alg. Politie, v. d. Hulststraat 6, Haarlem. H. J. Slegtenhorst, Onderwijzer der 1e kl. bij het O. E. L. O., Koninginnelaan 18, Rijswijk (Z.-H.). W. van Uye, Controleur 1e kl. bij den P.T.T.-dienst, L. van Oostenburg 9, Voorburg. D. J. M. Goorissen, Directeur der 1e kl. bij het Tucht-, Opvoedings- en Armwezen, 2e Boerhaavestraat 73, Amsterdam. Mej. B. Tiemersma, Commies bij de S.S. en Tr., Hotel „Pomona“, 's-Gravenhage. L. S. Badings, Ingenieur 2e kl. bij den dienst voor Waterkracht en Electriciteit, Van Weede van Dijkveldstraat 37, 's-Gravenhage. J. Th. Dorrenboom, Ambtenaar ter beschikking gesteld v. d. Prov. West-Java, laatstelijk controleur 1e kl. b. h. B.B., Rue Cadet 4, Parijs. Mej. J. Baerveldt, Assistent v. d. mededeelingen b. d. Afd. Bestuurszaken der Buitengewesten v. h. Dep. v. B.B., Rue Cadet 4, Parijs. Mr. P. C. Groenemeijer, Hoofdamtenaar ter besch. v. d. Dir. v. Just., Pr. Mauritsplein 1, 's-Gravenhage. Ir. E. R. D. Göllner, Hoofdingenieur, leider der Gouden Zilvermijnen in Benkoelen, Van Bylandtstraat 172, 's-Gravenhage. W. Stevens, wnd. Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Veersche Singel S 71, Middelburg. J. Rooda, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., J. W. Frisostraat 4, Utrecht. J. A. Veerman, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Paviljoenslaan 13, Haarlem. A. Amerlaan, Onderwijzer 1e kl. bij het Westersch L.O., Oude Delft 50, Delft. Ir. F. M. Razoux Schultz, Ingenieur 2e kl. Waterstaat en 's Lands B.O.W., Rosendaalschestraat 124, Arnhem. C. Valkenburg, Onderwijzer der 2e kl. bij het O.E.L.O., Haven 53, Schoonhoven. C. B. H. von Hombracht, Inspecteur der Alg. Politie, onderhoofd der afd. Politie van het Dept. v. B.B., Laan van Meerdervoort 308, 's-Gravenhage. H. A. F. Paproth, Hoofdpolitieopziener in de res. Soerabaja, Först (Lausitz, Duitschland), Moltkestr. 6a.

MET PENSIOEN:

- A. F. Wiederhold, Controleur 1e kl. b. d. Pandhuisd. te Semarang, Stadhoudersplein 104, 's-Gravenhage. C. J. van Kempen, Gouverneur der Oostkust van Sumatra, Hotel „De Twee Steden“, 's-Gravenhage. B. J. Holthuis, Internaatshoofd Opleidingschool Inl. ambtenaren, Transvaalstraat 26, Leeuwarden. L. E. Hinrichs, Militair Paardenarts der 1e kl., Graafsch. Weg 17, Nijmegen. H. W. J. Bentfort van Valkenburg, Majoor der Infanterie, Corn. Speelmanstraat 25, 's-Gravenhage. J. F. Baerveldt, Majoor der Art., p. a. Hotel Pomona, kamer 34, Molenstraat, 's-Gravenhage; van 26 Nov. 1928 af: van Woustraat 68, Amsterdam (Z.) D. Scheijgron, Onderwijzer 3e kl. bij het O.E.L.O., Oostvoorne.

PIANO'S - VLEUGELS HARMONIUMS

EERLIJK DUURT HET LANGST,

dat klinkt in onzen tijd misschien wat ouderwets, maar een bedrijf dat meer dan 30 jaar een naam hooggehouden heeft, kan er wel eenigszins over oordeelen

WIJ PRIJZEN ONS GELUKKIG,

handelaren te zijn in een artikel, waarover slechts zeer weinigen INDERDAAD VAKKUNDIG kunnen oordeelen

VOOR ONS IS DAN OOK

iedere verkoop, hetzij groot of klein, een zaak van belang, omdat het publiek op ons vertrouwt, want wij wenschen niet alleen DEGELIJKE instrumenten te leveren, maar ook aan ieder het instrument, dat juist-voor-hem geschikt is

WIJ HEBBEN HET DAN OOK

nooit te druk, om rustig en grondig nota te nemen van uwe speciale verlangens en mogelijke bijzondere omstandigheden

GOOSEN & SWAGERMAN

Pianohandelaars sinds 1895

Boekhorststraat 149 - Den Haag - Tel. 13051

Eind November opening van onze nieuwe zaak aan de
LAAN VAN MEERDERVOORT 100-100A

Hotel-Restaurant VELSERBEEK VELSEN, TELEFOON No. 504

RUSTIG VERBLIJF :: PRIMA KEUKEN
Aanbevolen Adres voor „Oost en West”

C. VERSLUYS Jr.

BOEKHANDEL OP ELK GEBIED

KANTOORARTIKELEN
LEESPORTEFEUILLE
MUZIEKHANDEL

HET GESCHIKTSTE ADRES VOOR
INDISCHE VERLOFGANGERS VOOR

REISLECTUUR

HEERENSTR. 5 - RIJSWIJK

TELEFOON No. 18798

H.H. Secretarissen der afdelingen worden er nogmaals beleefdlijk aan herinnerd, dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen, die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Mevr. J. Kater, geb. Ligvoet, inspectrice van het Onderwijs in Huishoudelijke vakken, Bankstraat 4E, 's-Gravenhage.

Mevr. P. J. Ch. Lamberts, geb. Groenemeijer, Onderwijzeres 1e kl. bij het O.E.L.O., Pr. Mauritsplein 1, 's-Gravenhage.

Mej. W. L. Sonnemans, Commies bij de Alg. Rekenkamer, Copernicusstraat 178, 's-Gravenhage.

Mej. N. Kruijs Voorberge, Onderwijzeres der 2e kl. bij het O.E.L.O., Kruislaan 9, Bilthoven.

A. G. F. Young, Kantoorhoofd bij het Hoofdbestuur van de P.T.T., Ranonkelstraat 30, 's-Gravenhage.

A. E. Chr. van Saarloos, Accountant 1e kl. bij den Bel. Acc.dienst, Koningsplein 26, 's-Gravenhage.

A. C. Overgaauw, 1e Werktuigkundige bij de Gouv.-Marine, Vondelstraat 62, Amsterdam.

W. Ridderhof, Bootsman bij het Marine-Etabl. Soerabaya, Burg. Meinslaan 4, Rotterdam.

Alphabetische opgave van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen over verschillende onderwerpen.

C. P. J. BLOK, gep. ass.-resident, laatstelijk van Soerakarta, de Riemerstraat 6, den Haag. — Javaansch en Maleisch.

Mr. Drs. P. A. F. BLOM, cand.-notaris, oud recht. Ambt. O.-I., Angerlo. — Lessen schriftelijk en mondeling voor Ind. notariaat en doct. examen Indisch Recht. — Economie en Kol. Economie.

Mevrouw J. M. v. d. BOSCH—VAN VEEN, Piano-leerares, Steenschuur 13, Leiden.

Mevr. J. FRANCO MENDES—CALISCH, Nicolaas Maestraat 57, Amsterdam. — Leidt een cursus over „Gemeenschapszin” en geeft desgewenscht privaattlessen.

W. H. F. ENGELLEN, Rijswijk, Caan van Necklaan. — Leeraar in de Dactyloscopie.

L. Ch. A. FONTEIJN, gep. ass.-res., Frederik Hendriklaan 123, Den Haag. — Maleisch en Javaansch in geheelen omvang.

B. VAN GELDER, Fuchsiastraat 53, Den Haag. — Methodisch hygiënisch spreken.

J. F. H. GILBERTS, gep. hoofd eener school uit Ned. O.-I., H. T. O., Laakkade 80, den Haag, Kamer 126. — Privaattlessen op alle uren van den dag in alle vakken van het L. O. en, voor zoover de vakken op de H.B.S. betreft, ook voor lessen in Fransch, Ned. taal en letterkunde, Geschiedenis, Aardrijkskunde en Cosmographie. Genegen leerlingen aan huis te ontvangen voor toezicht op huiswerk.

H. HAYTINK, oud-Direct. Leeraar van Curaçao, Pontanuslaan 80, Arnhem. — Privaattlessen in Spaansch en andere talen.

B. HOEKSTRA, oud-Adj.-Inspecteur Inl. Onderwijs, Molenvweg 35, Baarn. — Lessen: Maleisch; lager onderwijs; laagste klassen middelb. onderwijs behalve vreemde talen; ook beschikbaar tijdens de schooluren. Toezicht en leiding huiswerk. Baarn en omstreken.

HET NEDERLANDSCHE TECHNICUM „P.B.N.A.”, Dir. E. J. Rothuizen en F. Wind, Arnhem. Is een volledig ingerichte technische school, die volgens de schriftelijke methode opleidt voor alle technische examens en beroepen. Toezicht van het Rijk en K. I. van Ingenieurs op de eindexamens.

M. J. NOLEN, gep. Ind. hoofdonderwijzer, Edison 90, Den Haag. — Privaattlessen in alle vakken van het L. O. op alle uren van den dag. Bijwerken leerlingen. Opleiding H.B.S. en Gymnasium.

J. ISRAEL, oud-adjt. Translateur van de Javaansche taal te Soerakarta, beëdigd Translateur hier te Soestdijk. — Javaansch; vervaardigen van soestdijkse vertalingen uit het Hollandsch in het Javaansch en omgekeerd. — Stelt zich ook in andere plaatsen beschikbaar.

A. H. JANSEN, Jacob Ruijsdaellaan 21, Bussum. — leisch (grammatica, correspondentie, spreken); les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Bussum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

W. KEIZER, Mariaweg 50, Oosterbeek. — Soestdijk en Maleisch.

Dra. A. PAARDEKOOPER, Leerares M. O., Honderdstraat 24, Amsterdam Z. — Privaatles Engelsche Taal en Letterkunde. — Handelscorrespondentie Grammatica en Conversatieles.

Mr. E. RIJKE, oud Ind. recht. ambt., Witte Singel Leiden. — Ned. Ind. Wetb. — Adatrecht. — Instellingen van Ned. O. en W. Indië. — Javaansch en Maleisch. — Madoereesch.

Mevr. Wilh. SANDBERG—GORTER. — Lager onnuttige handwerken, vrije- en orde-oefeningen, ciaal voor kinderen van 6—12 jaar.

Mevr. J. C. SCHREUDER—VAN DEN BERG, Ged. Onderw. in alle vakken van het Lager Onderw.

J. J. F. SCHREUEL, gepens. Ass.-Res., Beeklaan Den Haag. — Maleische taal en letterkunde.

A. A. SCHOEVEERS, Stadhoudersplein 3, Den Haag. — Stenografie. — Machineschrijven.

PH. C. STUBENRAUCH, Leeraar M. O. — Opleiding voor M. O. Boekhouden en Staatspraktijk. Cursus voor Handel en Administratie, St. Anna 85, Nijmegen.

JOS. SUYS, Candidaat-notaris, leeraar M.O. Opleiding Indisch Notaris-examen, schriftelijk en mondeling. Nijmegen, Oldenbarneveltstraat 34.

P. D. VISSER, Frederik Hendriklaan 162, Den Haag. — Maleisch (grammatica, correspondentie, onnuttige taal) en Wiskunde.

A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

H. WESSELS, Leeraar Engelsch M. O. Lessen in Engelsch en Eng. Handelscorrespondentie. — Wijk A. 16c (lessen in Nijmegen te geven).

Leden, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Korte Voorhout 6, 's-Gravenhage.

MAG. ESCEHA, LAAN V. MEERDERVOORT

SINT NICOLAAS CADEAU

Veiligheidsscheerapparaten
Parfums de Rosine
Toiletbenodigdheden

Van 26 November—5 December
... 9 uur geopend

DEN HAAG - TELEFOON

Mutatiestaat van 14 tot 21 November.

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door:
E. Wickart, Amsterdam, Transvaalkade 26. f 5	Eigen aanmelding.
P. R. de Rochemont, Oud Kapitein N.-I. L., Amsterdam, Prinsengracht 832. f 5	
L. A. Boudicius, Heemstede, J. C. van Oostzanenlaan 16 f 5	
M. Levert, Directeur Gasfabriek, Apeldoorn, Kanaal 83. f 5.	Penningmeester Afd. Haarlem.
Mr. H. L. Sijpkens, Advocaat en Procureur, Apeldoorn, Paschlaan 10. f 5.	den heer H. A. Schoonhoven te Apeldoorn.
D. Burger, Oud Ass.-Resident, Den Haag, Pension des Indes, Sweeflinekstr. 41. f 5	Eigen aanmelding.
J. H. C. de Jager, 2de Luit. tit. N.-I. L., Den Haag, Cederstraat 46. f 5	den heer J. Noordhoff te Den Haag.
J. F. Vonck, Oud Administrateur v. e. suikervabriek, Den Haag, Lubeckstraat 11. f 5	den heer G. Ferguson te Den Haag.
Rectificatie: J. M. Soeters, Den Haag, Zuidwerflaan 16, Marlot.	Directeur Bank-Associatie,

Afschrijvingen

Mr. Th. L. Prins, oud-Griffier Landraad te Kota-Radja, Kantonrechter te Schoonhoven (overleden).

Adresveranderingen

J. C. de Ridder, Oud Luit.-Kolonel N.-I. L., Den Haag, van: Gondenregenplein 60, naar: Goudsbloeml. 39.
A. Zeehandelaar, van: Den Haag, Laan Copes v. Cattenburgh 74, naar: Brussel, Hotel des Palais, Rue du Palais.
H. J. Slegtenhorst, Onderwijzer 1ste kl., van: Djokja, Kroonprinslaan, naar: Rijswijk, Koninginnel. 18. f 5.
W. Mollinger, van: Den Haag, J. P. Coenstr. 19, naar: Batavia, p. a. Belasting-Accountantskantoor.
J. Zeijlmaker, Gedipl. Gezaghebber B.B., van: Scheveningen, Harstenhoekweg 181, naar: Weltevreden, p. a. Dep. B. B.
Ir. P. Ph. Steneker, Ingenieur B.O.W., van: Rijswijk, Loolaan 3, naar: Weltevreden, Dep. B.O.W.
L. Hundeshagen, Mijningenieur, van: Stuttgart naar Loeboe-Sikaping (S.W.K.)
C. M. Buijs, thans: Secretaris van Atjeh en Onderwerping te Kota-Radja.
L. Coomans de Ruiter, Controleur B.B., geplaatst als Residentie West-Afdeeling van Borneo.
H. G. F. Jonker, Adm. Ambt. B.B., geplaatst in de Residentie Bali en Lombok.
W. F. van Hasselt, geplaatst als Hoofd v. d. Hoofdschool te Bodjonegoro (Rembang).